

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 24.11.2025

Kabul Tarihi: 20.12.2025

Yayın Tarihi: 21.12.2025

Yazıt Kültür Bilimleri Dergisi, 2025, 5(2): 459-500

Research Article

Received Date: 24.11.2025

Accepted Date: 20.12.2025

Published Date: 21.12.2025

DOI Number: 10.59902/yazit.1829208

TATAR TÜRKÇESİ DİYALEKTLERİNDE GİYİM KUŞAMA AİT İSİMLERİN DİRMELER*

Names of Clothing in Tatar Turkish Dialects

Kübra ŞEKER*

ÖZ

Bir dilin söz varlığı; dilin konuşurlarının dinî, toplumsal, sosyo-kültürel, ekonomik vb. yapıları hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır. Giyim kuşam; başlangıçta insanoğlu için soğuktan korunma amacı taşıırken zaman içerisinde değişim ve gelişim gösteren ekonomi, dinî inanç, dünya görüşü, estetik anlayış vb. etkenler neticesinde farklı gereksinimleri karşılamaya başlamıştır. Tatar Türklerinin giyim kuşam kültürünün gelişiminde; yaşamış oldukları coğrafya ile bu coğrafyanın sahip olduğu karasal iklim koşullarının etkisi olduğu kadar ekonomik gelişim ve değişimler, ticari ilişkiler neticesinde etkileşimde bulundukları toplumlar ve estetik zevklerin değişimi gibi birçok unsur etkili olmuştur. Bu çalışmada; Tatar Türkçesi diyalektlerinde yer alan giyim, kuşam isimlerine yer verilerek bu isimler üzerinden Tatar Türklerinin giyim kuşam kültürüne etki eden unsurlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, bugün Tatar Türkçesi diyalektlerinin en geniş kapsamlı sözlüğü olan *Tatar Tëlñeñ Zur Dialëktologik Sözlëğë* (Tatar Türkçesinin Büyük Diyalektoloji Sözlüğü) isimli çalışma taranarak geniş bir söz varlığı tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmanın gerek Tatar Türkleri gerekse diyalekt araştırmalarına yönelik yapılacak bilimsel araştırmalara katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Giyim kuşam isimleri, Tatar Türkçesi, Tatar Türkçesi diyalektleri, giysi türleri, söz varlığı

ABSTRACT

A language's vocabulary provides us with information about the religious, social, sociocultural and economic foundations of its speakers. While clothing initially served as protection against the cold for humankind, it has evolved over time to meet diverse needs as a result of changing and evolving factors such as economics, religious beliefs, worldviews and aesthetic perceptions. The development of the Tatar Turks' clothing culture was influenced by numerous factors, including the influence of the region they inhabited and its continental climate, as well as economic development and changes, the societies they interacted with as a result of trade relations, and the evolution of aesthetic tastes. This study examines the clothing and apparel names found in Tatar Turkish dialects and attempts to identify the factors influencing the clothing culture of the Tatar Turks through these names. To this end, the most comprehensive dictionary of Tatar Turkish dialects, the Great Dialectological

* Bu makale, yazar tarafından Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda, Doç. Dr. Ahmet Turan Türk danışmanlığında hazırlanmakta olan *Tatar Türkçesi Diyalektlerinin Tematik Söz Varlığı* başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

* Doktora Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Çanakkale-Türkiye. E-posta: sekeerkubra@gmail.com. ORCID: 0009-0004-4157-1464.

Dictionary of Tatar Turkish (Tatar Tëläññ Zur Dialëktologik Süzlëğë), was scanned to identify a comprehensive vocabulary. This study aims to contribute to scholarly research on both Tatar Turks and dialect studies.

Keywords: Clothing names, Tatar Turkish, Tatar Turkish dialects, clothing types, vocabulary

Giriş

Söz varlığı çalışmaları; bir dilin konuşurlarının dinî, toplumsal, sosyo-kültürel, ekonomik vb. yapıları hakkında bilgi edinmemizi sağlaması bakımından büyük bir önem taşımaktadır. Dil incelemeleri vasıtasıyla bir toplumun kullandığı dilin söz varlığı incelenerek toplumun yaşam biçimi, dinî inançları, örf ve âdetleri, dünya görüşleri gibi unsurlar hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir.

Türkçe Sözlük'te *giyim* sözü "giyme işi, giyme biçimi, giysi" şeklinde tanımlanırken *giyim kuşam* "üst baş" şeklinde açıklanmıştır (2011:949). İnsanoğlunun temel ihtiyaçlarından biri olan giyim kuşam; başlangıçta zorlu iklim koşullarından korunma amacı taşıırken zamanla örf ve âdetler, yaşam şekli, dinî inançlar ve estetik anlayış gibi birçok unsurdan etkilenerek gelişim ve değişim göstermiştir (Gökçe, 2023:704). Temel ihtiyaçlarını tamamlayan insanoğlu, zaman içerisinde giyimini çeşitli aksesuarlar ile süslemiş ve çeşitlendirmiştir. Dilin giyim-kuşam bilgisine ait isimlendirmeler; toplumun kültürel, ekonomik ve dinî unsurları hakkında bilgi vermesinin yanı sıra estetik anlayışını da yansıtmaktadır.

Giyim Kuşama Ait İsimlendirmeler

Tatar Türkleri, Eski Bulgar Devleti döneminden başlayarak Altın Ordu ve Kazan Hanlığı dönemlerinde çuha ve keten yetiştirmiştir. Dokumacılıkta gelişim gösteren ve en eski dönemlerden itibaren kuzey ve güney komşularıyla ticaret yapan Tatar Türkleri; çeşitli kürklere, Çin ipeğine, İran basmasına, kaşmir gibi kumaşlara sahip olmuştur. Giysilerini süslemek için ipek kaytanlar ve kordonlar, nakış işlemek için ise altın ve gümüş telden iplikler satın almışlardır. Bahsi geçen giyim kuşam eşyalarına yalnızca zenginler sahip olmuş, köylüler evlerinde kendi dokudukları kumaş ile giysilerini dikmiş, satın alabildikleri ucuz renkli iplikler ile de giyim kuşamlarını süslemiştir (Çetin, 2008: 73).

Suslova, Tatar Türklerinin giyimlerini; giyim kuşamda tercih edilen kumaşlar, karmaşık ve zengin süslemeli başlıklar, ayakkabı üretimindeki çeşitlilik ve son derece sanatsal olan mücevherler ile eşsiz bir halk sanatı olarak yorumlamaktadır. Tatar Türklerinde hem erkek hem kadın giyiminin temelini nispeten hafif kumaşlardan dikilmiş gömlek ve pantolonların oluşturduğunu söyleyen Suslova, özellikle Kazan Tatarları arasında 19. yüzyıla kadar dik yakalı gömleklerin (bk. kiynok "gömlek, elbise", külmek-künçëk "gömlekler, hafif giyim kuşam", tsamtsa "elbise; gömlek", ünets "gömlek yakası", ünërlëk "gömlek yakası", ayaqtun "pantolon", çambar "pantolon", silvere "kadınların giydiği uzun paçalı pantolon" vb.) hâkim olduğunu ifade eder (2004: 88-89).

Korunma gereksiniminden ortaya çıkan ayakkabı; eski çağlardan bu yana iklim koşulları ile sosyo kültürel değişimlere göre *bot*, *çizme*, *mest*, *sandalet*, *nalın*, *ta-kunya*, *terlik*, *çedik*, *potin*, *iskarpın* ve benzeri isimler alarak birçok farklı şekilde kullanılmış; günümüzdeki şeklini alıncaya kadar birçok aşamadan geçmiştir (Kuru ve Paksoy, 2008:822). Suslova'nın bahsettiği ayakkabı üretimindeki çeşitlilik Tatar Türkçesi diyalektlerinden elde edilen giyim kuşam bilgisine ait söz varlığında somut olarak görülmektedir: bk. *kiyëz başmak* "keçe ayakkabı", *kütertmelë başmak* "tabanı kalın ahşaptan yapılmış ihlamur ağacından ya da deriden ayakkabı", *börme IV* "inek derisinden dikilmiş ayakkabı", *kata I* "galoş şeklindeki deri ayakkabı", *emërhan kata* "bir çeşit ayakkabı", *katı kanat* "fırfır", *katı kelüş* "potine benzetilerek dikilen deri ayakkabı", *kotı* "kaba kanvas ayakkabı", *pıtırap* "ayakkabı için taban astarı", *tönëy* "pamuk ile dikilen ayakkabı", *töniy* "keçe çizme" vb.

İnsanların beslenme ve giyinme gibi alt kültürlerinden, sanat ve din gibi üst kültürlerine kadar belirleyici bir unsur olan coğrafya; insanların yaşayış tarzlarını belirlemede en önemli unsurlardan biri olarak her enlem dairesi, her deniz veya nehir kıyısı, kısacası her yüzey şekli üzerinde yaşayan insanlara kendi şartlarını sunmuştur (Karaağaç, 1998:361). Karasal iklimin görüldüğü Tataristan'da kış mevsiminde sıcaklıklar ortalama -14 dereceye kadar düşmekte, iklimin etkisi toplumun giyim-kuşam kültürüne doğrudan etki etmektedir. Tatar Türklerinde gömlek üzerine giyilen kolsuz veya kısa kollu kamyollar; soğuktan korunma amacı ile giyilen bişmet, çıkmın veya kürkler; başa takılan bürek ya da keçe şapkalar coğrafyanın giyim-kuşam kültürüne yansımaları olarak dikkat çekmektedir. Yine yünlü kıyafetlerin tercih edilmesi (bk. *yon külmek* "yün bluz", *bakaway eşel* "yün ve ince eğrilmiş pamuktan örülen şal", *bal'nik* "yün çoraplar", *meskevskiy pinjek* "yün palto" vb.) de iklim koşullarının giyim-kuşam üzerindeki bir yansımasıdır.

Giyim, kuşam tercihinde; iklim koşullarının olduğu kadar dinî inanışların, kültürel farklılıkların, bireysel zevklerin hatta ekonomik durum ile bazı sosyal değerlerin de etkisinden söz etmek gerekir (Sezer Arıç, 2007:142). Bk. *anabaş* "büyük yaştaki kadınların baş örtüsü, sarık gibi bağlanan yazma", *melençëk* "Kreşin kadınlarının baş örtüsü altına giydikleri baş giyimi", *selle* "erkeklerde dinî kıyafetin bir parçası olarak takılan başlık, sarık" vb. sözler dinî inanışların giyim-kuşam üzerindeki etkisine işaret ederken *artmak* "deri veya kendirden dikilen çanta", *atuv* "yumuşak deriden yapılmış uzun konçlu ayakkabı, çizme", *bebës* "yumuşak deriden yapılmış uzun konçlu ayakkabı, çizme" gibi örnekler gerek iklim koşullarının gerekse geçim kaynakları ve ekonomik koşulların giyim-kuşam üzerindeki etkisine işaret etmektedir.

Giyim, kuşam bilgisini karşılayan söz varlığında giyim, kuşam ve takılarda kullanılan işlemlere yönelik isimlendirmeler dikkat çekicidir. Bireysel zevk ve estetik görünümüne verilen önemin giyim-kuşam üzerindeki etkisi olarak değerlendirileceğimiz bu isimlendirmelerden hareketle, özellikle altın ve gümüş pulların gerek takı gerekse giyim-kuşamda sık sık kullanıldığını belirtmek yerinde olacaktır

(*aburkalı külmek* “fırfırlı elbise”, *baka* “kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüşü pul”, *kiyənçək* “giyimi süslemek için kullanılan eşyalar”, *mun’töp* “maderi paralarla süslenen göğüs süslemesi”).

İnsanoğlunun güzel olana karşı gösterdiği doğal eğilim, en eski çağlardan bu yana insanoğlu ile güzellik kavramı arasında süregelen bir ilişki doğurmuştur. Çağın estetik anlayışına uygun olarak güzel olmak ve güzel görünmek insanlar için daima önem taşımış, bu durum kadınlar için daha büyük önem arz etmiştir. Giyim kuşamdaki uyum, kıyafeti tamamlayan aksesuar ve çeşitli süs eşyalarının kullanımı kadın güzelliğine güzellik katan unsurlar arasındadır (Çetinkaya, 2010:62). Tatar Türkçesi diyalektlerinden elde edilen giyim, kuşam bilgisine ait isimlendirmeler içerisinde kadınların süslenme eşyası olarak nitelendirebileceğimiz takı isimlendirmeleri de yer almaktadır: *alğa ğatuv* “halka küpe”, *ay alğa* “ay şeklindeki küpe”, *katmış* “yüzük”, *kul burwı* “bilezik”, *külenke II* “yüzük”, *meryen* “ufak inciler dizilmiş gerdanlık”, *yěntsě I* “inci, gerdanlık”, *merçenayak* “alt tarafına ufak mercanlar koyulup işlenen gümüş küpe” vb.).

Giyim, kuşam bilgisini karşılayan isimlendirmeler içerisinde, estetik görünümün en önemli tamamlayıcıları olan giyim aksesuarlarına yönelik isimlendirmeler de bulunmaktadır: *artmak* “deri veya kendirden dikilen çanta”, *galawıs* “kvrımlı ağızlı özel dikim deri veya bez çanta”, *galiça* “deri eldiven”, *kalta I* “işlemeli, küçük çanta”, *korşah* “kemer, kuşak”, *kuşak II* “kemer”, *kalça I* “cüzdan”, *kalbak* “inci ile işlenmiş, kadifeden dikilmiş kız şapkası”, *kaptırğış* “toka – ortası taşlı gümüş elbise süsü, süslenme eşyası”, *kaptırma* “eskiden: ortasında taşı olan gümüş süslenme eşyası, broş” vb.

Tatar Türkçesi diyalektlerinde yer alan *giyim*, *kuşam* bilgisini karşılayan sözleri tespit etmek amacı ile bugün Tatar Türkçesi diyalektlerinin en geniş kapsamlı sözlüğü olan *Tatar Tělněñ Zur Dialěktologik Sözlěğě* (Tatar Türkçesinin Büyük Diyalektoloji Sözlüğü) isimli çalışma taranarak giyim, kuşam bilgisini karşılayan 904 madde başı tespit edilmiştir:

Aburka (Абурка) [рус. оборка] миш.д., **Aburma (Абурма)** карс., **Aburtka (Абуртка)** эстр. Kadınların elbisesinin ucuna tutturulan epey geniş fırfır.

Acan (Ажан) [рус. кожаный] чст.-крш. Deriden dikilen üst giysisi.

Agalapkıts (Агал'апкыц) чст. Beyaz önlük.

Ağıyık (Ағыйк) төм., **Ağıyık (Ағыйык)** туб.-урт.д. Akik taşı.

Agrama (Аграма) [рус.] тмн., лмб., **Agramat (Аграмат)** минз., стрл., тмн. Burma şeklinde tutturulan bir süs eşyası.

Aguka (Агука) т.кам.-крш. Beyaz sırma, zırh, şerit.

Aılbaş (Аилбаш) брб.д., **Ayılbaş (Айылбаш)** туб.-урт.д. Kemer demiri (toka).

Aktaş (Акташ) лмб. Kemikten yapılmış süssüz beyaz düğme.

Ala III (Ала) *брб.д.* Bezek, süs.

Alaşıtek (Алашитәк) *твр.* Kızların elbisesine süs olarak konan ekleme etek, fırfır.

Albuy I (Албуй) *хвл.* Elbise eteğine iki üç sıra yerleştirilen dar kurdele.

Alcabuv (Алжабу) *перм.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Alcarma (Алжапма) *т.я., чпр., хвл., минз., Al'arma (Ал'апма)* *чст., Al'aқта (Ал'ақта)* *чст., Alyarma (Алйапма)* *чст., мәл., чпр., туб.-ирт.д., Alınyarma (Алынйапма)* *мәл., чпр., Alnyarma (Алнйапма)* *мәл., Alıncarma (Алынжапма)* *чпр.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Aldarqıts, Aldarqıs (Алдапқыц, Алдапқыч) *минз., себ., нокр., Ayларqıs (Айлапқыч)* *минз., кргл., кмиш., т.кам.-крш., Altyarqıts (Алтйапқыц)* *төм., тара., Alınyarqıts (Алынйапқыц)* *тара., брб.д., Al'arkıts (Ал'апқыц)* *чст., Alğarıs (Алғапыс)* *каз.ар.-крш.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Alğa I: Alğa Ğatuv (Алға Ғату) *себ.* Halka küpe.

Alğa I: Ay Alğa (Ай Алға) *туб.-ирт.д.* Ay şeklindeki küpe.

Alın: Alınlı Külmek (Алынлы Күлмәк) *чпр., Alınnı Külmek (Алынны Күлмәк)* *срг.* Göğüs kısmı başka dokumadan veya ipekten işlenmiş, genellikle kırmızı elbise.

Alınça (Алынча) *хвл., кузн.* Madeni para dizilerek ya da pul kullanılarak yapılan bir kıyafetin yaka kısmı.

Alқа: Qalas Alқа (Қалас Алқа) *дөб.* Büyük, yuvarlak küpe.

Alkorğıç (Алқорғыч) *әстр.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Almalı (Алмалы) *каз.ар.-крш., миш.д.* Yuvarlak, iri süslü, kendirden dikilen kıyafet.

Alsəprek (Алсепрәк) *к.-уф., Alsuprek (Алсүпрәк)* *к.-уф., Alçəprek (Алчепрәк)* *каз.ар., Alçəprik (Алчеприк)* *перм., Alçüprek (Алчүпрәк)* *нокр., нзб.-крш.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Alyarqıs: Eker Alyarqıs (Әкәр Алйапқыч) *перм.* Belsiz, düz önlük.

Alyarqıts: İşlanırlı Alyarqıts (Ышлапырлы Алйапқыц) *чст.* Göğüs hizasında fırfırlı önlük.

Amaqlı (Амақлы) *ли.* Yırtmaçlı.

Anabaş (Анабаш) *курш.* Büyük yaştaki kadınların baş örtüsü, sarık gibi bağlanan yazma.

Angur (Ангур) *лмб.* Bağlanmış şal.

Argan (Арган) [*рус. варган*] *срг.* Kauçuk şeklindeki süs.

Arka: Arka Yılı (Арқа Ыылы) *чпр.*, Arқа Yılısı (Арқа Ыылысы) *нрл.*, Arka Yılısı (Арқа Ыылысы) *байк.*, Arқа Cılısı (Арқа Жылысы) *трх.* Sırmalı dikilmiş yelek.

Arқalıқ II (Арқалық) *перм.* Kadınların süslenme eşyası: Üstüne üç dört sıra altın dizilen ve saç örgüsü üzerine koyulan iki adet, dar, dokuma kurdele.

Arқalıқ III (Арқалық) *эстр.* Üste giyim, paltoya benzer eski bir kıyafet. **Artcavlı' (Артжаулы')** *кас.* Büyük başörtü.

Artça (Артча) *хвл.* Kadınların süslenme eşyası: Üstüne üç dört sıra altın dizilen ve saç örgüsü üzerine koyulan iki adet, dar, dokuma kurdele.

Artmaқ (Артмақ) *злт.*, **Artmak (Артмак)** *тм.-криш.* Deri veya kendirden dikilen çanta.

Artsalma (Артсалма) *том.д.* Kolsuz yelek.

Aruvga I (Аруга) *хвл.*, **Aruvğa (Аруға)** *каз.ар., тл., кмшл., қргл.* İnsan içine çıkılırken giyilen kıyafet.

Asa (Аса) *нокр.* Bezek, süs, nakış.

Askarkalık (Аскаркалык) *чст., чпр.* Önlük, elbisenin kapanan ön tarafı.

Astar (Астар) *каз.ар., кмшл.* Ayakkabının tabanı.

Atuv III (Ату) *эчк., лмб., кузн., себ., эстр.*, **Atov (Атоу)** *себ.* Yumuşak deriden yapılmış, uzun konçlu ayakkabı; çizme.

Ayaқ II: Ayaқ Sawıtı (Айақ Сауыты) *бөре., минз., т.кам.-криш., Ayaқ Sawıtı (Айак Сауыты)* *стрл., байк., кузн.* Ayakkabı..

Ayaқ II: Ayaқ Takta (Айак Такта) *м.-кар.* Çarık tabanına yapıştırılan ağaç taban.

Ayaқ II: Ayaқ Tunı (Айақ Туны) *себ., Ayaқtun (Айақтун)* *себ.* Pantolon.

Aуcıқ (Айчық) *минз., Ауcıк (Айчык)* *стрл.* Ortasına değerli taş koyulup kenarları gümüşle işlenen süsleme eşyası. Genellikle çift olur ve elbise yakasını ya da yeleğin etek kısımlarını düğmelemek için kullanılır.

Ayıl I (Айыл) *төм.* Önlük.

Baғana I (Бағана) *мам., лш.* Çorabın bir bölümü.

Baғara (Бағара) *қргл.* Fırfır.

Baһila (Бахила) [*рус. бахилы*] *чст., Baһilo (Бахило)* *клд., Baһil (Бахил)* *минз.* Süsle işlenen konçlu çizme.

Baka I (Бака) *тмн.* Kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüşü pul.

Bakaway: Bakaway (?) Ёşel (Бакавай Эшәл) *бәр.* Yün ve ince eğrilmiş pamuktan örülen şal.

Bal'nik (Бал'ник) [*рус. валенок*] *чст.* Yün çoraplar.

Balan II: Balan İtek (Балан Итәк) *лмб., нгб.- криш.* Kadınların elbisesinin ucuna tutturulan epey geniş fırfır.

Baldaq (Балдақ) *минз., мам., Baldak* (Балдак) *хвл., мэл., карс., кузн., ирл., стрл., Balak* (Балак) *стрл.* Konç, çizme koncu.
Bariga (Барига) [*рус. vareга*] *чст., чпр., срг.* Eldiven.
Baritka (Баритка) [*рус. баретки*] *срг., лмб.* Potin.
Basma I (Басма) *срг., тмн., тл.-криш., чст.-криш., перм.* Basma kumaş.
Bastartqıç (Бастартқыч) *эстр.* Kadının sırtını örten örtü.
Bastırık II (Бастырық) *тбл.* Kürk paltonun dış kısmı.
Bastırıklı (Бастырықлы) *тбл.* Kaplı kürk palto.
Basuv VI (Басу) *перм.* İşleme, nakış.
Başaltay (Башалтай) *минз., стрл., Başantay* (Башантай) *минз., тпк., стрл., Başay* (Башай) *злт., трбс.* Yün, kısa konçlu çorap.
Başkigëts (Башкигец) *срг.* Başörtü altından giyilen basma kumaştan yapılmış şarka.
Başmaq II: Cön Başmaq (Жөн Башмақ) *т.кам.-криш.* Keçe ayakkabı.
Başmaq II: Kiyëz Başmaq (Кийез Башмақ) *каз.ар.-криш.* Keçe ayakkabı.
Başmaq II: Kütermelë Başmaq (Күтәрмәле Башмақ) *т.я., Kütertmele Başmaq* (Күтәртмәле Башмақ) *кмишл.* Tabanı kalın ahşaptan yapılmış ihlamur ağacından ya da deriden ayakkabı.
Baştarğıç (Баштарғыч) *эстр.* Başa bağlanan kumaş.
Baştastar (Баштастар) *лмб.* Başa bağlanan havlu gibi dokuma.
Batin (Батин) [*рус. ботинок*] *мэл.* Pantufla, terlik.
Batinka (Батинка) [*рус. ботинок*] *лмб., Batiñka* (Батиңка) *трх.* Eskiden kadınların ayak giyimi; keçe, kısa ve hafif ayakkabı.
Bav I: Açıqçıç Bav (Ачықыч бау) *нокр., Açıqçıçbav* (Ачықычбау) *трх.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.
Bav I: Kılak Bawı (Кылак Бавы) *чпр., Bav III: Kılakbav* (Кылакбау) *тмн.* Ayakkabının fırırlarının geçirildiği delik.
Bav I: Ėzer Bawı (Эзэр Бавы) *чст.* Bel kemeri, kayış.
Baybaq (Байбақ) *том.д.* Çorap.
Baymaq (Баймақ) *брб.д.* Potin, iskarpin.
Bebëş (Бэбес) *срг., Bebëts* (Бэбец) *срг., Bebëç* (Бэбеч) *трх., клд., карс.* Yumuşak deriden yapılmış uzun konçlu ayakkabı, çizme.
Bebeytek (Бэбэйтэк) *минз., бөре.* Fırfır.
Bëksem (Бексэм) *мэл., Bükse* (Бүксә) *трх., чст., мэл., перм.* Elbisenin üst kısmı.
Beleçlëk (Бэлэчлек) *чст.-криш.* Kreşin kadınlarının başörtü altına giydikleri baş giyimi.
Bëlekçe (Беләкчә) *хвл., кузн., мэл., минз.* Kolluk.

Bëlekse I (Беләксә) к.т. Koyun yününden ya da keçi pamuğundan örülüp ısınmak için kışın bileğe giyilen kolluk gibi şey.

Belteke (Бәлтәкә) перм. Kürk manto dikince kalan kırpıntılar.

Belünke (Бәлүнкә) [рус. валенок] дөб., Belünke (Бәлүнкә) дөб., Belünki (Бәлүңки) дөб. Keçe ayakkabı.

Bër'inçë' (Бәр'инче') кас. Nişanlı kıza kadın akrabalarından ya da en yakın arkadaşı tarafından hediye edilen gömleklik ya da şal ile gömleklik.

Bërkelüv (Беркәлү) тмн. Örtü, duvak.

Bërlentin (Берлентин) [рус. бриллиантин] злт. Parlak ipek karıştırılan dokuma.

Bëştëre (Бештерә) дөб., Biştëre (Биштерә) дөб. Ayakkabının firfir geçirilen deliği.

Bezer (Бәзәр) чст.-кри., Bider (Бидәр) дөб. Bezek, süs, nakış.

Bır'uvka (Быр'ука) [рус.] тмн. Pantolon.

Bitaklı (Бытаклы) тмн. Gerdanlıği bir türü: Uzunca mercanları boylu boyunca dizilmiş olan.

Буута (Быйма) [угор.] тик., төм., төр., Воута (Бойма) тара., Буута I (Буйма) тбл., Рута (Пыйма) эчк., минз., бөре., злт., стрл., тара., тем., Роута (Пойма) брб.д., том., Руута II (Пуйма) саз.я., тбл., Рима (Пима) бөре., минз., злт., трбс., кргл., бгрс., тик., шрл., стрл., яушт., брб.д., клм. Keçe çizme.

Bibiška (Бибишка) кузн. Gömlek yakası.

Biderlë (Бидәрле) кузн., әже., дөб. Süslü, bezekli kıyafet.

Bil: Bil Börmelerë (Бил Бөрмәләре) тара, Elbisenin kıvrımlı bel kısmı.

Bildemçe (Билдәмчә) бгрс., кргл. Kolsuz yelek.

Bildeme I (Билдәмә) чст., Bıldeme (Бүлдәмә) чст. Bel kemeri, kayış.

Bildenlë (Билдәнле) кузн. Beli saracak biçimde dikilmiş bele yarışan kıyafet.

Bileklëk (Биләклек) тбл. Bileklik.

Bilifur (Билифур) [рус. велюр] бәр. Kendisinden desen çıkarılan dokuma.

Binis II (Бинис) [рус. венец] каз.ар.-кри. Таç.

Biretse (Бирәцә) тара. Tatarlar ve başka Türk kavimlerinde giyilen pamuklu ceket.

Bireze (Бирәзә) астр. Örtü, duvak.

Bişbarmak (Бишбармак) чпр., срг. Eldiven.

Bişineyık (Бишинәйык) мэл., Bişneyok (Бишнәйок) чст. Koyun yününden örülen uzun konçlu çorap.

Bişmet (Бишмәт) дөб., кмиш., хвл. Sırmalı dikilmiş palto.

Biyeley (Бийәли) *трх., тара.,* **Beyley** (Бәйли) *чст.,* **Beley** (Бәләй) *т.я.-*
крш., **Beliy I** (Бәли) *чст.,* **Biliy** (Били) *кас.* Eldiven.

Bizek II: **Urın Bizeklē** (Урын Бизәкле) *каз.ар.-крш.* Desenli giyim.

Bizekey (Бизәкәй) *перм.* Bir şeyin üzerine yapılan süs, desen.

Bizenēk (Бизәнәк) *лмб., клд.,* **Bizek I** (Бизәк) *срг.,* **Bizev II** (Бизәү)
чпр., тм.-крш. Bezenmiş, süslenmiş eşyalar.

Bizerlē (Бизәрле) *злз.* Bezekli, süslü.

Boħaptan (Бохаптан) *перм.* Geniş kollu, dize kadar uzanan yelek.

Bota I (Бота) *тара.* Uzun kuşak şeklinde sarılmış bel kuşağı.

Bota I: **Çalma Bōta** (Чалма Бōта) *перм.* Bel kemeri, kayış.

Bödör-Bödör (Бөдөр-Бөдөр) *тмн.* Kıvrım kıvrım. Elbise veya çanta üzerine dikilmiş pile.

Bögelce I (Бөгәлжә) *минз., т.кам.-крш.* Ahşap yüzük.

Bögöş II (Бөгөш) *трх.* Önlüğün üst kısmını ve eteğini bağlayan bel kuşağı.

Börkençēk (Бөркәнчек) *ли.,* **Börkenğēç** (Бөркәңгеч) *бөре.* Büyük başörtü, eşarp.

Börkev III (Бөркәү) *нғб.-крш., каз.ар.-крш., т.кам.- крш.* Örtü, yazma.

Börlentin (Бөрләнтин) [*рус. бриллиантин*] *тпк., тм.-крш.* *Pamuk dokumasının bir çeşidi, basma kumaş.*

Börme I (Бөрмә) *кузн., лмб., твр., тара.* Kadınların elbisesinin ucuna tutturulan epey geniş fırfır.

Börme IV (Бөрмә) *брб.д.* İnek derisinden dikilmiş ayakkabı.

Börmekey I (Бөрмәкәй) *минз., стрл.* Kauçuk şeklindeki süs.

Börmeşke (Бөрмәшкә) *тәм.* Fırfır.

Böröm (Бөрөм) *минз., стрл.* Elbise veya çanta üzerine dikilip kıvrılmış yer, kıvrım.

Bötiy II (Бөти) *ли., к.т., тара.,* **Bětiy II** (Бети) *дөб.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpıraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Bötiy III (Бөти) *каз.ар.-крш.* Fırfır.

Bötiylep (Бөтиләп) *каз.ар.-крш.* Fırfırlı.

Böwērlē (Бөверле) *хвл.,* **Běbērlē**, **Běwērlē** (Бевеерле, Бевеерле) *кузн.,*
хвл., **Běyērlē** (Бейеерле) *баст., кас.,* **Biyērlē** (Бийеерле) *дөб.,* **Böyörlē**
(Бөйөерле) *баст.* Kıvrımlı, belden büzmeli kıyafet.

Buçaq (Бучақ) *перм.* Gerdanlık.

Bufayka (Буфайка) *яушт.* Yün bluz.

Bugaway (Бугавай) [*рус. пуховый*] *твр.* Pamuk şal.

Bulafkı (Булафкы) [*рус. булавка*] *каз.ар.-крш.,* **Bılapka** (Былапка)
кас., **Bılafka** (Былафка) *кас.* Broş.

Buma III (Бума) *бзрс., кргл.* Pamuk şalın kenarının ortasından ayıran bir sıra açık ilmek.

Bun'sa (Бун'са) *чст.* Dar dokumaya gümüş pullar dizilen ve boyna takılan süslenme eşyası.

Burki (Бурки) [*рус. бурка*] *перм., минз., Bürke (Бүркә)* *каз.ар.* Pamuktan dikilen ayak giyimi.

Bustırık (Бустырык) *кузн.* Belden kıvrımlı, kolsuz, pek güzel kopçalı kadife yelek.

Buta (Бута) *чст.-крш.* Bel kemeri, kayış.

Buvdırma (Будырма) *каз.ар., Buma II (Бума)* *тл.* Çorabın düşmemesi için ayağa giyilen elastik bantlar.

Buw: Kul Buwı (Кул Бувы) *чст.-крш., Qulbav (Қулбау)* *мам., бәр., ттк., Qulbuv (Қулбу)* *к.т.* Mercandan yapılan, taşlı tokası olan bileklik.

Buy (Буй) *хвл., мал., стрл., глз., минз., т.кам.-крш., тара.* Elbisenin üst kısmı.

Buydımar (Буйдымар) *каз.ар.-крш., Butumar (Бутумар)* *т.кам.-крш.,*

But'mar (Бут'мар) *лмб., кузн.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpaz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Bübërik (Бүберик) [*рус. бобрик*] *мам.* Keçe ayakkabının kenarına yapılan kürk süsleme.

Bürëk: Çülmek Bürëk (Чүмәк Бүрек) *м.-кар.* Kürklü şapka.

Bürëk: İzınçık Bürëk (Ызынчык Бүрек) *лмб.* Uzunca, büyük şapka.

Bürëk: İmannı Bürëk (Иманны Бүрек) *минз., стрл.* Kürksüz, dokumadan işlenen şapka.

Bürëk: Kere Bürëk (Кәпә Бүрек) *блт.* Kadınların giydiği alçak yuvarlak şapka.

Bürëk: Qırma Bürëk (Қырма Бүрек) *перм., Qırpı Bürëk (Қырпы Бүрек)* *злт.* Kürklü şapka.

Bürëk: Klimka Bür(ë)k [Климка Бүр(е)к] *лмб.* Kürksüz, dokumadan işlenen şapka.

Bürëk: Kükey Bürëk (Күкәй Бүрек) *дөб.* Kürksüz, dokumadan işlenen şapka.

Bürëk: Miski Bürëk, Miskin Bürëk (Миски Бүрек, Мискин Бүрек) *лш.* Kürksüz, dokumadan işlenen şapka.

Bürëk: Tırpısa Bürëk (Тырпыса Бүрек) *ттк.* Kürksüz, dokumadan işlenen şapka.

Bürëk: Tırelë Bürëk (Тирәле Бүрек) *чст.* Kürklü şapka.

Büwet II: Büwet Qolağalka (Бүвәт Қолағалқа) *трх.* Büyük, yuvarlak küpe.

Büz I (Бүз) *трх.* Beyaz basma kumaş.

Cağalık (Жағалық) *әстр.* Gerdanlık.

Cağa I (Жақа) *т.кам.-криш.*, **Saka (Жақа)** *чст.-криш.* Dokumaya gümüş pullar dikilerek yapılan ve boyna denk gelen süs eşyası.

Cağa II (Жақа) *к.т.* Yaka, elbise yakası.

Cavlık: Daray Cavlık (Дарай Жаулық) *каз.ар.-криш.* Desenli ipek eşarp.

Cavlık: Katınnar Cavlığısı (Катыннар Жаулығысы) *чст.-криш.* Dar, uzun havlu gibi beyaz kumaştan işlenen kadınların örtündüğü keten.

Cavlık: Kışıtқан Cavlık (Қычытқан Жаулық) *минз.* Bir çeşit başörtü.

Cavlık: Tügerek Cavlık (Түгәрәк Жаулық) *каз.ар.-криш.* Siyah ipek iplik ile işlenen, kenarlarına şerit koyulan, alın tarafına altın veya gümüş akçeler dizilen ve yeni gelinlerin örtündüğü uzun başörtü.

Сеynamaz (Жәйнамаз) *эстр.* Namaz okununca bağlanan başörtü.

Cilbēdek (Жилбедәк) *минз.* Kadın kıyafetlerinde süs olarak kullanılan, ortası delik, parlak, küçük madeni pul.

Cilkelēk (Жилкәлек) *каз.ар.-криш.* Kreşinlerde: Madeni paralardan yapılmış kadın başlığı.

Ciyek II (Жийәк) *минз.* Kurdele.

Cöppe (Жөппә) [*гар.*] *перм.* Kısa palto benzeri bir üstlük.

Cuқayoқ (Жуқайоқ) *дөб.* Pazar çorabı, basit çoraplar.

Cülē (Жүле) *м.-кар.* Dikişlerine uzunlamasına kırmızı ya da siyah kurdele dikilen eski kadın elbisesi.

Çabadiy (Чабади) *срг.*, **Çabat (Чабат)** *тмн., срг.*, **Tsabat (Цабат)** *срг.* Çarık.

Çabaқ II (Чабақ) *тбл.* Küçük çocuk şapkası.

Çabata (Чабата) *брб.д.* Deriden dikilen ayakkabı.

Çakçur (Чакчур) *хвл., карс., влгг., клд., мал.* Yumuşak deriden dikilen konçsuz ayakkabı.

Çambar (Чамбар) *яүшт., клм.* Pantolon.

Çapan (Чапан) *лмб., тл.-криш.* Evde dokunmuş kalın el dokumasından dikilen, eskiden özellikle köylülerin giydiği üst giyimi.

Çarık I (Чарык) [*фарс.*] *каз.ар.-криш.*, **Çarık (Чарык)** *тмн.*, **Çerēk (Чәрек)** *чст.-криш.*, **Çerik (Чәрик)** *чст.-криш.* Deri potin.

Çarkap (Чаркап) *минз.* Kadınların saç aksesuarı.

Çatır II: Çatıt İtek (Чатыр Итәк) *каз.ар.-криш.* Dokuması çarpraz kesilen etek.

Çebek (Чәбәк) [*рус. чеп, чепчик*] *сазм.*, **Çebeḥ (Чәбәх)** *сазм.* Çocuk şapkası.

Çebeliy (Чәбәли) *к.т.* Sicimsiz çarık.

Çeçbüv (Чәчбү) *каз.ар.-криш.*, **Sesbav (Сәсбай)** *тпк.* Kurdele, saç örgüsü, demet.

Çeçek-Қалрақ (Чәчәк-Қалпақ) *каз.ар.-криш.* Eskiden kızları taktığı şapka: Nakışlı, püsküllü büyük şapka.

Çeçeklë (Чәчәкле) *срг., хвл., лмб.* Püsküllü.

Çeçretke (Чәчрәткә) *кузн.* Bir tür süs: Saç örgülerinin üzerine koyulan kurdelenin ya da dokuma parçasının ortasına dokuz iri madeni para, etrafına on kurşluk madeni para dizilir.

Çeçtasma (Чәчтасма) *перм.* Kurdele, saç örgüsü, demet.

Çeçürëm (Чәчүрәм) *каз.ар.-криш.* Kadınların saç aksesuarı.

Çeçürme (Чәчүрмә) *чст., мал.* Kurdele, saç örgüsü, demet.

Çekçür (Чәкчүр) *кргл.* Deriden dikilen ayakkabı.

Çeken I (Чәкән) *кргл.* Pamuk şaldaki desen, süs.

Çelt I: Çelt Ėrziñkesë (Чәлт Әрзиңкәсә) *сгрл.* Çorabın düşmemesi için ayağa giyilen elastik bantlar.

Çemberlöv (Чәмбәрлү) *төр.* Şeritli – elbise eteği hakkında.

Çerçür (Чәпчүр) *минз.* Çizme gibi dikilen kısa ve dar konçlu ayakkabı.

Çepeley (Чәпәләй) *дөб., блт.* Yün iplikten örülmüş terlik.

Çepeş (Чәпәш) *дөб.* Bez parçasından dikilmiş terlik.

Çërkin (Чәпкин) *перм., Çikren (Чикпән)* *гз., Çipken (Чипкән)* *т.кам.-криш., перм.* Eskiden özellikle köylülerin giydiği kalın ve kaba dokumadan dikilmiş üst giyimi.

Çerkiy (Чәрки) *гз.* Konçlu, deri potin.

Çértleme (Чертләмә) *минз., Çértliy (Чертлий)* *мам., блт.* Elbise ya da çantada düğme kapatma.

Çıdaklı (Чыдақлы) *минз., Çıdaklı (Чыдаклы)* *сгрл.* Giyilebilir, sağlam kıyafet.

Çılbyr (Чылбыр) *минз.* Madeni paralardan yapılan dört beş zincirli süslenme eşyası.

Çılprı (Чылпы) *минз.* Kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüşü pul.

Çıtkıs (Чыткыс) *м.-кар.* Kadınların taktığı püsküllü kemer.

Çıba (Чибә) *м.-кар.* Kadınların giydiği nakışlı kendir paltoya benzer eski bir kıyafet.

Çigeçe (Чигәчә) *т.кам.-криш., чст.-криш.* Çene kısmına madeni pullar dizilen kadın şapkası.

Çipuşka (Чипушка) [*рус. цепочка*] *кас., мал., лмб.* Kadın süs eşyası.

Çirbëk [*рус. черевик, чирики*]: **Çirbëk Batiñka (Чирбек Батиңка)** *бөре., Çirbik (Чирбик)* *клд., Çirbit (Чирбит)* *бәр.* Büyük ökçeli, uzun konçlu, deri ayakkabı.

Çirëm: Çirëm İtëk (Чирем Итек) *чст.-криш.* Ham deriden dikilen ayakkabı.

Çişlik (Чишлик) *м.-кар.* Eskiden: Mordva-Karatay kadınlarının taktığı şapka.

Çit III (Чит) *минз.* Şal kenarı.

Çitëk: Bizeklë Çitëk (Бизәкле Читек) *чст.* Kenar süslü çizme.

Çitëk: Çekenlë Çitëk (Чәкәнлө Читек) *перм.* Çeşitli renkteki derilerden yapılmış süslü kadın çizmesi.

Çitëk: Qolaqlı Çitëk (Қолақлы Читек) *каз.ар.* İki tarafına da süs koyulup dikilen kadın çizmesi.

Çitëk: Padırlı (Пудırlı) Çitëk [Падбурлы (Пудбурлы) Читек] *каз.ар.* Bir çeşit ayakkabı.

Çitëk: Sawırlı Çitëk (Сауырлы Читек) *каз.ар., перм., Savrı Çitëk, Savrıy Çitëk (Сауры Читек, Саурий Читек)* *каз.ар.* Ökçesinin arkasına yeşil renkte deri dikilen erkek çizmesi.

Çitëk: Tubıqlı Çitëk (Тыбықлы Читек) *баст.* Ökçeli çizme.

Çitëk: Turlı Çitëk (Турлы Читек) *хвл.* Çeşitli renkteki derilerden yapılmış süslü kadın çizmesi.

Çitëk-Qata (Читек-Қата) *минз., Çitëk-Kata (Читек-Ката)* *стрл.* Yumuşak deriden, biri uzun biri kısa konçlu olarak yapılan ve iç içe ayağa giyilen ayakkabılar.

Çitke (Читкә) [*рус. сетка*] *перм.* Dantelli şerit.

Çitlep (Читләп) *минз.* Katlanmadan dört köşeli görünüm – eşarp hakkında.

Çitlete (Читләтә) *перм.* Katlanmadan dört köşeli görünüm – eşarp hakkında.

Çitsë (Читсе) [*рус.*] *минз., тик., стрл.* Basma kumaş.

Çoba (Чоба) *минз., перм., бөре, İnce eğrilmiş iplik dokumadan, alaca renkli, astarsız, uzun şekilde dikilen dış giyim.*

Çolğawıç (Чолғауыч) *нрл., Çolğaq (Чолғақ)* *клм.* Çorap.

Çowör (Човөр) *саз.я.* Eski püskü kıyafet.

Çölkebaş (Чөлкәбаш) *каз.ар.-крш., перм., Çolkabaş (Чолкабаш)* *хвл., мал., Çulkibaş (Чулкибаш)* *бөре.* Pazar çorabı.

Çönke (Чөнкә) *блт., бәр., Çümke (Чүмкә)* *блт., бәр.* Mari kadınlarının başörtü altına alın doğrusunda giydikleri nakışlı ve madeni pullar ile süslenmiş baş giyimi.

Çuçınka (Чучынка) [*рус. чёсанки*] *мал., Çuçınkı (Чучиңкы)* *к.т., Çüçinke (Чүчиңкә)* *тем., Çüçinķe (Чүчиңке)* *дөб., Çüçenke (Чүченкә)* *бөре., Çüsinkë, Çüsünkë (Чүсинке, Чүсүнке)* *дөб., Çusankı (Чусанкы)* *кмшл., Çusınki (Чусынки)* *мал., Çasınka (Часинка)* *срг., бөре., Çaşinke (Чачинкә)* *бөре., Çaşınkı (Чачинкы)* *т.кам.-крш., Çusaıy (Чусай)* *срг., Saşinke (Сачинкә)* *минз., Saşınķe (Сачуңкә)* *бәр.* Galoş ile giyilen ince, keçe bot.

Çuwa (Чуwa) *каз.ар.-крш., Çıba (Чыба)* *м.-кар.* Eskiden kadınların giydiği beyaz kendir elbise.

Çümër I (Чүмер) *тмн., кури.* Yaka, yaka kıvrımı.

Çümprüma (Чүмпыйма) [*угор.*] *төм.* Galoş ile giyilen ince, keçe bot.

Çüniy (Чүни) мал., т.кам.-кри., төм., тбл. Büyük galoş – genellikle kece çizmeyle giyilir.

Çürçiy (Чүрчи) брб.д. Küçük çocuk şapkası.

Çüre I (Чүрә) срг., әже. Ters taraf – kıyafet hakkında.

Devget (Дәүғәт) [фарс.] кмиш., бзрс. Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Dewad (Дәwad) [фарс.] стрл., **Dewet I (Дәwәт)** минз., бөре., бзрс., кмиш., стрл., шрл. Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Dewet-Tamaqsa (Дәwәт-Тамақса) т.кам.-кри. Süs eşyası.

Diplamat (ДиплаMAT) [рус.] баст. Tatarlar ve başka Türk kavimlerinde giyilen pamuklu kumaştan ceket benzeri, sıcak tutan kıyafet.

Dirbiya (Дирбийа) [гар.] т.кам.-кри. Kadınların baş giyim seti.

DiyeK (Дийәк) минз., **Döyek (Дөйәк)** минз. Elbise eteğine iki üç sıra yerleştirilen dar kurdele.

Döriye (Дөрийә) [гар.] стрл. Kumaş türü.

Dundurut (Дундурут) трх. **Dundurt (Дундурт)** трх. Şapka üzerindeki püskül.

Dupka (Дупка) [рус. дублённый] чст. Kürk, palto.

Duşa (Душа) [рус. душегрейка] каз.ар.-кри. Kolsuz, etrafı dikilmiş, yelek.

Ebeley (Әбәләй) кргл. Yünden örülen terlik.

Eberke (Әберкә) [рус. оборка] минз. Kadınların elbisesinin ucuna tutturulan epey geniş fırfır.

Eçemñek (Әчемнек) тара. Duvak.

Ekey I (Әкәй) срг. Genç gelinlerin giydiği madeni paralarla süslenmiş başlık.

Elçüprek (Әлчүпрәк) нокр. Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Elör (Әләр) бөре. Kenar, zırh, kürkten çekilmiş kenar.

Emeylë (Әмәйлә) бөр., **Emeylëk (Әмәйләк)** минз., перм., к.-уф., злт., кргл. Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Erëške (Әрешкә) нрл. İnsan içine çıkılırken giyilen kıyafet.

Etör (Әтәр) себ. Göleğin arkasındaki astar.

Etik (Әтик) брб.д. Çizme, bot.

Eykel (Әйкәл) том.д., **Eykül (Әйкүл)** том.д. Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Eyşün (Әйшүн) тмн. Kabarık desenli, uzun saçaklı beyaz şal.

Fartuk (Фартук) [рус. фартук] *баст.*, **Fartık (Фартык)** *тмн., кузн., срг., карс., кас., тара., астр.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Fay (Фай) *тмн.* Dokuma türü.

Ferte [гар.]: **Ferte Şel (Фэртэ Шэл)** *твр.* Desenli şal.

Feysunka (Фэйсунка) *тмн., Feüşünke (Фэйшүнкә)* *тмн.* Uzun saçaklı, ipek şal.

Fıl' (Фыл') *кузн.* Dokuma türü.

Fırak (Фырак) [рус.] *тмн.* Etek ucuna dikilen ek fırır.

Firëncë (Фиренже) [фарс.] *минз.* Kadın kıyafetlerinde süs olarak kullanılan, ortası delik, parlak, küçük madeni pul.

Furay (Фурай) [рус. фуражка] *хвл.* Kasket.

Futal (Футал) [рус. поталь] *минз., стрл.* Yıldızlı kıyafet.

Gadina [?] (Гадина) [?] *нокр., глз.* Pantolon ipi.

Galawıs (Галавыс) *тем., тбл.* Kıvrım ağızlı, özel dikim deri veya bez çanta.

Galiça (Галича) [рус.] *лмб., шрл.* Deri eldiven.

Galuşa (Галуша) *тмн.* Galoş, ayak lastiği.

Gebere (Гэбэрэ) [фарс.] *тбл.* Gerdanlık.

Gëlenişa (Геләниша) [рус.] *лмб.* Konç.

Gerebe (Гэрэбә) [фарс.] *мам.* Gerdanlık.

Gëyëm (Гейем) *себ.* Giyecek, elbise, kıyafet, giyim.

Gırbıv (Гырбыу) *тбл.* Kenarlık.

Gırjıwa (Гыржыва) [рус.] *твр.* Pek ince veya desenli hafif dokuma tül, dantel.

Gırjıwalı (Гыржывалы) *лш.* Dantelli.

Gölcavlık (Гөлжаулық) *бәр., Gölyavlık (Гөляулық)* *бәр.* Allı kızılı renkteki büyük çiçeklerle süslenmiş, ince, büyük başörtü.

Göylek (Гөйләк) *себ.* Elbise.

Ġuts (Ғуц) *туб.-ирт.д.* Konç.

Ĥalat (Халат) [гар.] *лмб.* Genişçe dikilen ve paltoya benzer eski bir kıyafet.

Ĥamıt (Хамыт) *кузн.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Ĥar (Хап) *хвл.* Küçük, kadife сер.

Ĥasıyda (Хасыйда) [гар.] *хвл., Ĥaside (Хасидә)* *кузн., Kasida (Касида)* *лмб., әже., Kaside (Касидә)* *тмн., лмб., хвл., кузн., карс., клд., әже.* Küçük, kadife сер.

Ĥayke (Хайкә) [фарс.] *байк.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Ĥesilte (Хәсилтә) [хәәсилтә; гар.] *блт., әчк., Ĥasita (Хасита)* *карс., Ĥasida (Хасида)* *карс., клд., Ĥasite (Хаситә)* *чпр., Ĥesite (Хәситә)* *мам.,*

bəp., **Ĥetise (Хәтисә)** *bəp.*, **Ĥaste (Хастә)** *мәл., чст., стрл., минз., Ĥesile (Хәсилә) мам., ли., Ĥeste (Хәстә) стрл.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Ĥeşep (Хәшәп) [хъәшәп; *гар.*] *минз., кмиш., кргл., бзрс.* Üstü ıhlamur veya kenevirden dokunmuş, ahşap tabanlı potin.

Ĥeyke (Хәйкә) [хъәйкә] *бөре., перм., байк.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Ĥörtiy (Хөрти) [*фарс.*] *бзрс.* Kızların ya da genç gelinlerin giydiği kısa kollu yelek.

İbek (Ибәк) *брб.д.* İpek.

İdünçe (Идүчә) *минз.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

İdzik (Идзик) *брб.д.* Yumuşak deriden yapılmış uzun konçlu ayakkabı, çizme.

İlese (Иләсә) *перм.* Eldiven.

İñeç (Иңеч) *мам., перм., бөре., трх., кргл.* Elbise astarı.

İñer II (Иңер) *тбл.* Gömlek vb. kıyafetin boyundan göğüse doğru açılan yaka kısmı.

İşem (Ишем) *тбл., төм., тара.* Saç örgüsü.

İşlëk (Ишлек) *перм.* Kurdele, saç örgüsü demet.

İşüv III (Ишү) *перм., брб.д.* Saç örgüsü.

İtek (Итек) *лмб., хвл., кмиш.* Keçe çizme.

İtek I (Итәк) *мам., тя., минз., злт., т.кам.-криш., мәл.* Etek.

İtek-Çerëk (Итек-Чәрек) *чст.-криш.* Her türlü deri ayak giyimi.

İtsëk (Ицек) *тбл.* İçe giyilen elbise, içlik.

İtsmek (ицмәк) *тбл.* Deri eldiven.

İzüv I: İzüvlë Külmek (Изүлө Күлмәк) *к.т., нрл., стрл.* Göğüs tarafına altın veya gümüş akçeler dizilip, kurdeleler koyularak süslenen elbise.

İzüv I: Sakmay İzüv (Сакмай Изү) *стрл., Sapma İzüv (Сапма Изү)* *к.т., трх., Sapma İzüwë (Сапма Изуве)* *нрл., трх., Satma İzüv (Сатма Изү)* *трх.* Ortaya gümüş veya altın akçeler dizip, kenarına pullar koyularak yapılan, göğüse takılan kadın süs eşyası.

Jirën'ya (Жирен'я) [*рус. ожерелье*] *хвл.* Kumaşa gümüş pullar dikilerek yapılan ve boyuna denk gelen süs eşyası.

Kabırğa II (Кабырга) *шрл., Qabırğa II (Қабырға)* *бзрс., кргл.* Pamuk şalın kenarındaki açık ilmek sırası.

Qabırtma (Қабыртма) *брб.д.* Корча, toka.

Kaçmık (Качмык) *т.кам.-криш., Qaçmıq (Қачмық)* *т.кам.-криш.* Kreşin kadınlarının şapkası.

Қадақлы: Қадақлы Sandal (Қадақлы Сандал) дөб. Üstten tutturtmalı sığ sandalet, terlik.

Қадама (Қадама) минз. Брош.

Какушка (Какушка) [рус. кокошник] нокр. Şарка yerine takılan küçük fes benzeri süslü bir başlık.

Kalanca (Каланка) [рус.] брб.д. Kızların elbisesine süs olarak konulan etek, fırfır.

Kalapuş (Калапуш) [фарс.] стрл. Genellikle büyük şarka içine giyilen büyük başlık.

Қалавс (Қалаус) твр. Deri çanta.

Kalawıs (Калауыс) том., тбл., тер., саз.я., тара. Özellikle kıvrımlı, küçük çanta.

Қалбақ (Қалбақ) себ., **Қел'рақ (Қәл'пақ)** перм. İnci ile işlenmiş, kadife-den dikilmiş kadın şarkası.

Kalça I (Калча) м.-кар. Cüzdan.

Kalfak (Калфак) тм.-крш. Çocuk şarkası.

Қалфақ (Қалфақ) нокр., перм. Örne şarka.

Kaloş: Kaloş Rıuma, Kaloş Rıuması (Калош Пыйма, Калош Пыймасы) брб.д. Keçe ayakkabı.

Қалрақ (Қалпақ) бөре. Eskiden kadınların giydiği pullu şarka.

Kalpak: Baskan Kalpak (Баскан Калпак) байк. Pullardan çiçek işlenen şarka.

Kalpak: Çeçekle Kalpak (Чөчөкле Калпак) күрш. Püsküllü şarka.

Kalpak: Kırık Kalpak (Кырук Калпак) срг. Yuvarlak şarka.

Kalpak: Kukiş Kalpak (Кукиш Калпак) срг. Küçük şarka.

Қалрақ-Сазақ (Қалпақ-Чачақ) каз.ар.-крш. Eskiden kızların taktığı şarka: işlemeli, püsküllü kadife şarka.

Kalta I (Калта) каз.ар.-крш., **Қалта II (Қалта II)** каз.ар.-крш., т.кам.-крш. Geniş fırfır.

Қалта I (Қалта) эчк. İşlemeli, küçük çanta.

Kaluş (Калуш) мам., минз., кмшл., глз., нрл., брб.д., **Kuloş (Кулош)** глз.,

Kelüş (Кәлүш) к.т., бгрс., **Galuş (Галуш)** нрл. Keçe ayakkabı.

Kaluşa (Калуша) клд., кузн., твр. Galoş.

Kaluşitëk (Калушитек) минз., **Kaluşça (Калушча)** карс. Keçe ayakkabı.

Қама: Cön Қама (жөн қама) минз. Samur kürkü.

Kambalı (Камбалы) тпк. Kanava ile işlenmiş.

Қамчат II: Қамчат Çitlë Şel, Қамчат Şel (Қамчат Читле Шәл, Қамчат Шәл) каз.ар.-крш., лш. Siyah, ipek kenarlı, yün şal.

Kamis (Камис) срг. Bir tür kıyafet.

Kamsul (Камсул) [рус. камзол] төм., тара. Kostüm.

Kamzullı (Камзулды) минз. Önü ve arkası kapalı önlük.

Қанат II (Қанат) каз.ар.-қриш., к.т. Önlük kolundaki kıvrımlı geniş fırır.

Қанатlav (Қанатлау) мам. Ayakkabının kenarına yapılan kısım.

Kanatlı (Канатлы) тмн., срг. Çocukların kıyafetlerine dikilen etek, fırır.

Қанатlı (Қанатлы) к.т. Fırırılı önlük kolu.

Kantul (Кантул) [рус. камзол] тпк., **Kandul (Кандул)** минз. Gömlek üstüne giyilen yelek.

Kapat (Капат) [рус.] кузн. Kadınların elbisesinin ucuna tutturulan epey geniş fırır.

Kaplam (Каплам) байк. Gömlek yakasına dikilen dar şerit, süs.

Kaplamış (Капламыш) чст. Gömlek vb. kıyafetin yaka kısmı.

Қaplamış II (Қapламыш) каз.ар.-қриш Gömlek yakasının, elbisenin etek kısmının üst kenarı.

Kapta III (Карта) лмб. Düğme.

Kaptal (Каптаал) әже. Kadife ceket.

Қaptal (Қаптал) тара., брб.д. Kadınların giydiği uzun ve bol kesimli bir kıyafet.

Қартығиш (Қаптырғыч) төр. Toka – ortası taşlı gümüş elbise süsü, süslenme eşyası.

Kaptırma (Каптырма) әже. Eskiden: Ortasında taşı olan gümüş süslenme eşyası, broş.

Қaptırма (Қаптырма) перм., тпк. Boyuna takılan süs eşyası.

Қaptırмақ (Қаптырмақ) төм. Toka.

Қaptırmats (Қаптырмац) якушт. Toka – ortası taşlı gümüş elbise süsü, süslenme eşyası.

Kaptırtma (Каптыртма) тмн. Корча, toka.

Kaput (Капут) срг., мал. Elbisenin kısa şekilde kesilen üst kısmı.

Karatayka (Каратайка) хвл. Yelek.

Қарыш II: Қарыш Şel (Қарыш шәл) төм., **Қарыс (Қарыс)** төм. Yün şal.

Karmajin (Кармажин) [фарс.] чст. Kaliteli kumaş.

Қarta III (Карта) перм. Kadınların elbisesinin ucuna tutturulan epey geniş fırır.

Қartıқ (Қартық) том.д. Sırmalı, pamuklu kumaştan ceket.

Kas'aklı (Кас'аклы) лмб., срг. Yama.

Kasita (Касита) [гар.] т.я.-қриш., **Қasita (Қасита)** нокр., глз. Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Kasnik (Касник) [рус. косник] хвл., кузн., лмб. Kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüş pul.

Қaş V (Қаш) төр., тара. Kol bileziği.

Kaşlëne (Кашленə) кузн. Broş.

Қашмау (Қашмау) тик. Bütün saç ve kulağı örten, ön tarafına pullar dizilmiş; diğer taraflarına bir sıra mercan, bir sıra pul dizilmiş kadın şapkası.

Қашник (Кашник) клм. Bilezik.

Қашрав (Қашпau) лмб., карс., **Қашруv (Қашпу)** тм.-кри., **Қашbav (Қашбай)** т.кам.-кри., тмн., чст., **Қашбуv (Қашбу)** тм.-кри. Kadınların eskiden taktığı süslemeli yuvarlak şapka.

Қата I (Қата) тик. Galoş şeklindeki deri ayakkabı.

Kata I: Emërhan Kata (Өмерхан Ката) стрл. Bir çeşit ayakkabı.

Қатı I: Қатı Қанат (қаты қанат) перм. Fırfır.

Қатı I: Қатı Kelüş (қаты кәлүш) минз. Potine benzetilerek dikilen deri ayakkabı.

Қатı I: Қатı Sırt (қаты сырт) бөре. Fırfır.

Katlaği (Катлажи) стрл., **Kattaçi (Каттачи)** нрл., дөб., **Kattaşi (Катташи)** трх., к.т. Oval formda ön tarafı işlenmiş, kadife renkli, kadın şapkası.

Katlav (Катлау) т.я.-кри. Elbisenin göğsündeki dar kıvrımlar.

Қатlav (Қатлау) нрл. Kıyafetteki kıvrım, kıvrıntı.

Қатmış II (Қатмыш) себ. Yüzük.

Қayın II: Қayın Bebenegë (Қайын Бəбəнəгə) минз. Siğilli iç, Rus kızı küpesi.

Қayırılma I (Қайырылма) төр. Kıvrırma, çevirme tarzı – yaka hakkında.

Қayış II (Қайыш) каз.ар.-кри. Bel kurdelesı, kemer – önlük hakkında.

Қayma (Қайма) кузн. Şalın kenarı.

Қayma: Pinze Қayma (Пинзə Қайма) баст. Şalın ortasındaki ve kenarındaki beyaz dantel.

Қазantöp (Қазантөп) төм., **Қasantöp (Қасантөп)** төм. Eskiden: geniş paça – pantolon hakkında.

Kebëts (Кəбəц) брб.д. Pantufla, terlik.

Këçneytek (Кечнəйтəк) к.т. Çocukların elbiselerine dikilen fırfır.

Kedetël (Кəдəтел) тик. Kıyafet üzerine takılan fırfır.

Kekit: Kekit Şel (кəкит шəл) кас. Uzun püsküllü ipek şal.

Kekrebe I (Кəкрəбə) [фарс.] төм., тбл. Gerdanlık.

Kekte (Кəктə) төм., тбл., саз.я. тара. Örme çorap.

Kektsëk (Кəкцəк) төм. Eğri, бүkülмüş – ayakkabıların burnu hakkında.

Kelebets (Кəлəбəц) [фарс.] тбл., **Kepets (Кəпəц)** срг., чст., чпр., әже., кури., себ., **Gebets (Гəбəц)** себ., **Kibets (Кибəц)** брб.д, том.д., **Kibeç (Кибəч)** яғишт., **Кебəç (Кəбəч)** төр., брб.д. **Керəç (Кəпəч)** тмн., лмб., кузн., хвл., мал., карс., баст., эстр., т.я., бəр., нгб.-кри., брб.д., том.д.,

Këbëts (Кебеџ) том.д., **Kebets (Кэбэц)** сөб., **Kewets (Кәwәц)** тбл., төр., саз.я., **Kevets (Кәwәц)** саз.я., **Kewets (Кәwәц)** тбл., төр., саз.я., **Ke-vets (Кәwәц)** саз.я. Genellikle büyük şapka içine giyilen büyük başlık.

Kelpək (Кәлпәк) [зар.] чст., мал., трх., **Kelle II (Кәллә)** дөб., нрл. Genellikle büyük şapka içine giyilen büyük başlık.

Kelüşe (Кәлүшә) тик. Potin görünümlü deri ayakkabı.

Kemir: Kemir Şel (Кәмир Шәл) лмб. Dantelli, uzun, süslü, püsküllü şal.

Kenetil (Кәнәтил) [рус. канитель] перм. Kıyafete tutturmak için altın ya da gümüş şeritten yapılmış süs eşyası.

Kentul (Кәнтул) тик., **Kendul (Кәндул)** тик. Yelek.

Kerës (Кәрес) [рус. гарус] байк, Türlü renkteki kalın nakış ipleri.

Kërfëk I (Керфәк) лш. Çocuk elbiselerine takılan dar fırfır.

Kërpëk (Керпәк) хвл. Kadınların elbiselerinin etek ucuna kıvrılarak tutturulan geniş fırfır.

Kerşek (Кәршәк) тара. Yamuk; giymekten şekli bozulmuş, harap olmuş kıyafet.

Kësebike I (Кесәбикә) [рус. нацавейка] дөб., блт., мам., каз.ар.-крш., к.т., бәр., минз. Kızların ya da genç gelinlerin giydiği kısa kollu yelek.

Qesite (Qәситә) [зар.] минз., **Qesile (Qәсилә)** каз.ар.-крш., т.кам.-крш. Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Kësiye I (Кесийә) т.я.-крш. Сер.

Keşemir (Кәшәмир) тбл. Büyük, kalın şal.

Këşteк (Кештәк) тмн. Eğri, yamuk – elbisenin eteği hakkında.

Keşteк (Кәштәк) перм. Elbise astarı.

Këtel'uk (Кетәл'ук) [рус.] мал. Melon şapka.

Ketërewëk (Кәтерәwәк) брб.д., **Këtërewëk (Кетерәwәк)** төр. Kadın giyimini süslemek için ortası delikli, parlak, küçük altın veya gümüş akçe.

Qets [зар.]: Qets Yavlıh (Qәц Йәулых) төм. Erkeklerde dinî kıyafetin bir parçası olarak takılan başlık.

Ketteci (Кәттәжи) дөб., **Ketteci, Ketteşi (Кәттәчи, Кәттәши)** дөб., блт.,

Qattaşi (Qатташи) дөб., **Kerteşi (Кәртәши)** блт., **Keştepi (кәштәпи)**

мам., **Kerteşi (Кәптәши)** каз.ар.-крш. Eskiden: Yaşça büyük kadınların baş örtüsü üzerinden taktığı şapka. Genellikle ön tarafına inci ya da mercan işlenmiştir.

Kewëş: Emërhan Kewëş (әмерхән кәwәш) мам., дөб. Parlak galoş.

Kılagarka (Кылагарка) чст. Küpe.

Kılak I (Кылак) мал., чст. Ayakkabının fırfırlarının geçirildiği delik.

Kılakça (Кылакча) лмб. Küpe.

Kımaç (Кымач) карс. Basma kumaş.

Qıngırav: Qıngıravlı İtek (Qıñғыраулы Итек) минз. Kaliteli deriden, koncun arkasına püskül işlenerek yapılan çizme.

Qıra II (Qыра) злт. чит, Şerit – baş örtüsü, şal hakkında.

Qırañ (Qыраң) тбл. Kenar, zırh, kürkten çekilmiş kenar.

Qırbıv (Qырбыу) туб.-ирт.д. Bir giysinin, ayakkabının kenarına dikilen kürk.

Kırımka (Кыримка) [рус. крымка] карс., клд., **Krimka (Кримка)** карс., клд., кузн. Astragan kürk.

Qırlı (Qырлы) төр. Etrafına kürk çekilmiş, kürklü.

Kırşıwa (Кыршыwa) [рус.] жушт. Pek ince veya desenli, hafif dokuma tül. (Genellikle kapı perdesi veya elbise süsü için kullanılır.)

Qısa I (Qыса) мам., дөб., блт., **Kısa I (Кыса)** чст. Elbisenin üst kısmı.

Qısma I (Qысма) кргл. Kolsuz yelek.

Qıstırma III (Qыстырма) брб.д. Estetik için kıyafetin etek ya da bel kısmına başka dokumadan dikilen şerit.

Kıstinka (Кыстинка) [рус. костяная, костяник] срг. Kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüşü pul.

Qıtay (Qытай) перм. Gerdanlık.

Qıtsrav (Qыцпау) төм. Konç bağı.

Qıyıqça (Qыйықча) перм. Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpıraz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Qıyuv I (Qыйу) лиг., каз.ар.-крш., брб.д. Üst giyimin yaka, etek ve kol uçlarına tutturulan kürk.

Qıyuvlı (Qыйулы) каз.ар.-крш. Şerit vb. tutturma.

Kigëç: Astan Kigëç (Астан Кигеч) срг., **Astankigëts (Астанкигец)** срг. İçe giyilen entari, fanila.

Kigëçlë (Кигечле) трх., **Kigëtslë (Кигецле)** срг. Önden de arkadan da kapalı – önlük hakkında.

Kigëzitëk (Кигезитек) карс., **Kicëtëk (Кижетек)** мэл. Keçe çizme.

Kika (Кика) лмб. Saç örgüsü.

Kimelë: Kimelë Al'arqıç (Кимәле Ал'апқыч) элз. Baştan giyilen önlük.

Kimëşëk (Кимешек) эстр. Kadın şarkası.

Kinke (Кинкә) себ. Sığ, deri ayakkabı.

Kiñke (Киңкә) тара. Kadın ayakkabılarının bir türü.

Kirtlë: Kirtlë Saqa (Киртле Жақа) т.кам.-крш. Kıvrımalı yaka.

Kisiy (Киси) туб.-ирт.д., **Kësiy (Кеси)** туб.-ирт.д. Damadın kürkten dikilen ayakkabısı.

Kistik (Кистык) лмб. Püskül, süs ipliği.

Kistiklı (Кистыклы) лмб., **Kistëklë (Кистекле)** лмб. Püsküllü.

Kitarça (Китапча) минз. Sırt çantası.

Kitra II [рус.]: Kitra Bıyта (Китра Быйта) төм., тара. Keçe çizme.

Kiyēñčək (Кийенчек) минз., стрл. Giyimi süslemek için kullanılan eşyalar.

Kiyēñčəkler (Кийенчекләр) хвл. Güzel kıyafetler.

Kiyēs: Kiyēs Kaluṣ (Кийес Калуш) туб.-ирт.д. Keçe ayakkabı.

Kiyēzdək (Кийездек) бөре., **Kiztək (Кизитек)** т.кам.-крш., **Kizdək (Киздек)** мал., **Kistək (Кистек)** мал., кмишл., чст. Keçe çizme.

Kiyēzḡata (Кийезḡата) перм., минз., **Kizḡata (Кизḡата)** нгб.-крш. Keçe çizme.

Kiynok (Кийнок) клм. Gömlek, elbise.

Kizüvlək (Кизүлек) глз. Gündelik, işe giyilen kıyafet.

Ḳolaḡalḡa (Ḳолаḡалḡа) трх., **Kolafarka (Колагарка)** мал., чст., **Ḳolaḡsa I (Ḳолаḡса I)** нрл. Küpe.

Kolak: Kolak Sırḡa (Колак Сырḡа) срг. Küpe.

Kolakbav (Колакбау) хвл., лмб., тмн. Ayakkabının fırfır geçirilen deliḡi.

Ḳolaḡçın (Ḳолаḡчын) дөб., **Ḳolaḡ III (Ḳолаḡ)** т.кам.-крш. Ayakkabının fırfır geçirilen deliḡi.

Ḳolaḡḡa (Ḳолаḡḡа) тбл. Kulakları kapatan ṣapka.

Ḳolaḡsa II (Ḳолаḡса II) минз., **Ḳolaḡsa I (Ḳолаḡча I)** лш. Ayakkabının fırfır geçirilen deliḡi.

Ḳolaḡsa (Ḳолаḡша) төм., тара., тбл. Kulaḡı kapatan ṣapka.

Kolaktsa (Колакца) срг. Kadınların taktıḡı pullu ṣapka.

Ḳolbav (Ḳолбау) эчк., **Kılbuv (Кылбу)** т.я.-крш., **Ḡılbuv (Ḡылбу)** тм.-крш. Gerdanlık.

Ḳoldon (Ḳолдон) брб.д. Tilki pençelerinden kürk palto.

Ḳolmēn (Ḳолмен) том.д. Kurutulan aḡaç gövdesinden yapılan süs.

Koloṣ (Колош) глз. Galoṣ.

Ḳolton (Ḳолтон) брб.д. Kuzu, tavṣan vb. kulaklarından, derilerinden dikilen kürk palto.

Ḳonçonıḡ (Ḳонжорыйḡ) перм., **Ḳıyndıraḡ (Ḳыйндыраḡ)** злт., **Ḳıncıraḡ (Ḳынжыраḡ)** к.-уф., **Ḳınyıraḡ (Ḳыйныраḡ)** злт. At ya da inek ayaḡı derisinden potin ya da galoṣ görünümlü dikilen ayakkabı.

Ḳor IV (Ḳор) брб.д., яḡшт., **Ḳor II (Ḳor)** яḡшт. Bel kemeri, kayıṣ.

Kor'ok (Кор'ок) тмн. Saḡ öḡüsü.

Ḳorṣah (Ḳоршаḡ) төр. Kemer, kuṣak.

Ḳorṣav II (Ḳоршау II) дөб., блт., брб.д. Elbise eteḡine ya da yakasına tutturulan dar kurdele.

Ḳoṣton (Ḳоштон) клм. Fırfır.

Köpö (көпө) хвл., кузн. Tatarlar ve baṣka Türk kavimlerinde giyilen pamuklu kumaṣtan ceket.

Körte (Көртө) мам., кргл. Kolsuz yelek.

Körtiy (Көрти) *трх.* Yünden örülen bluz.

Köslüv (Көслү) *брб.д.* Yüzük, bilezik vb. şeylerin süsü olarak kullanılan kıymetli taş veya maden parçası.

Köyente (Көйөнтө) *каз.ар.-крш.* Bir çift gümüşü pulu takmak için askı şeklinde özellikle işlenen sap.

Köylek-Künçek (Көйләк-Күнчәк) *себ., Köylök (Көйләк)* *туб.-ирт.д., Köyneк (көйнәк)* *себ., Köyleк (көйләк)* *себ., Kiyleк (Кийләк)* *тара., Küliу I (Күли)* *каз.ар.-крш., 'üliу' ('үли')* *кас., Külek I (Күләк)* *кргл., бгрс., шрл., эчк., күрш., эстр., брб.д., Künlek, Künnek (Күңләк, Күңнәк)* *брб.д., Künek II (Күнәк)* *яүшт., Kiläk (Килек)* *туб.-ирт.д., Kilök (Киләк)* *туб.-ирт.д., Kinek (Кинәк)* *том.д., Kölmeк (Көлмәк)* *брб.д., Könlek (Көнләк)* *брб.д., Kōnök (Көнөк)* *яүшт.* Gömlek, elbise.

Қsaқ (Қсақ) *эстр.* Metal kaplamalı kumaş kemer.

Kufay (Куфай) [*рус. куфайка*] *карс., клд., хвл., Kufayın (Куфайын)* *клд., Kufayka (Куфайка)* *трх., лш. Kufaykı (Куфайкы)* *мам., блт., дөб.* Bluz.

Kukuşka (Кукушка) *нокр.* Yuvarlak şeklindeki küçük şapka.

Kukuşnik (Кукушник) [*рус. кокошник*] *м.-кар.* Genç gelinlerin giydiği eski şapka.

Қulaşa II (Қулаша) [*рус.*] *туб.-ирт.д., Kulaşa (Кулаша)* *туб.-ирт.д.* Galoş.

Құлçı (Қулчы) *брб.д., Қуңчі I (Қунчы)* *перм.* Konç, çizme koncu.

Құлғalta (Қулғалта) *төм., Құлғар (Қулғап)* *эстр.* Merhum yıkanırken takılan basma kumaştan eldiven.

Құлқарчік (Қулқапчық) *эстр.* Merhum yıkanırken takılan basma kumaştan eldiven.

Қунақlıқ (Қунақлық) *лз.* Misafirliğe gidilirken giyilen kıyafet.

Құndız (Құндыз) *эстр.* Eskiden bayramlarda takılan büyük şapka.

Қуниç: Қуниç Baş (Қуныч Баш) *брб.д.* Çorapların ucunda toplanan elastik.

Қunits (Қуныц) *төм.* Uzun konçlu çizme – bataklıkta yürümek için.

Қур II (Қур) *том.д., брб.д.* Kemer.

Куş I: Куј Balan (Куж Балан) *тмн.* Elbisenin eteğinde belin az altında, iki yana açılan çift firfir.

Куş I: Куş Yavlık (Куш Йаулык) *байк., Қоşavlıқ (Қошаулык)* *тпк., Куşavlık (Кушаулык)* *байк., Куşyavlık (Кушйаулык)* *байк., Қışavlıқ (Қышаулык)* *злт.* İki baş örtüsünü bağlayarak yapılan örtü, duvak.

Куşак (Кушак) *тмн., лмб.* Bel kemeri, kayış.

Қушақ II (Қушак) *брб.д.* Kemer.

Куşalak (Кушалак) [*рус. кошелёк*] *срг.* Deri veya bez çanta, bohça.

Kuşbav (Кушбай) тл.-кри. Eskiden kadınların taktığı şapka: pullarla süslenmiş yuvarlak şapka.

Kuşol' (Кушол') [рус. кошель] глз. Sırt çantası.

Қушталл (Қуштагаллы) дөб., **Қуштамлы (Қуштамлы)** клм. Fırfırlı giyim.

Қуштан I (Қуштан) трх., нокр., глз. Şık, göz alıcı, muhteşem – giyim hakkında.

Kutiü (Кути) глз., **Koti (Коты)** глз. Kaba kanvas ayakkabı.

Қутслы (Қуцлы) туб.-ирт.д. Konçlu.

Қувув I (Қуу) яушт. Kurutulmuş ağaç gövdesinden yapılan süs.

Қуяқ (Қуйақ) брб.д. Zırh gömlek.

Қуянкүс (Қуйанкүс) брб.д. Bir şeyin tek parçası, tane – boncuk, inci, mercan.

Қуза I (Қуза) перм. Gerdanlık.

Kuzay (Кузай) перм. Parlak cam gerdanlık.

Kübeme (Күбемә) себ. Sırmalı dikilmiş pantolon.

Küçtěl (Күчтел) [рус. костыль] перм. Kemer tokası.

Kügəzmek (Күгезмәк) яушт., **Kügəsmek (Күгесмәк)** брб.д. Kolsuz kürk ceket.

Kügəzmök (Күгезмөк) клм. Sırmalı dikilmiş yelek.

Kük(ë)rekçe (Күк(е)рәкчә) нокр., мам., төм., **Kükrekçë (Күкрәкче)** брб.д. Çeşitli renkteki pul, kadife vb. ile süslenmiş elbise üstüne giyilen önlük.

Küklev I (Күкләү) тбл. Paçavralardan sırmalı olarak dikilmiş giyim – çocuk için.

Kükmuntsaқ (Күкмунцақ) тбл. Mavi renkteki mercan taşı.

Kükrektse (Күкрәкцә) тара., **Kükrek I (Күкрәк)** тм., каз.ар., кузн., хвл., чпр., лмб., чст., злт. Kadın giyiminden bir parça: Elbise altına giyilen göğüslük.

Küksë (Күксе) брб.д. Ortasında taşı olmayan, kızların süs olarak saçına taktığı gümüşü pul.

Küksəmek (Күксемәк) том.д. İçten giyilen kürk yelek.

Kükşən (Күкшен) төм. Eskimiş, yıpranmış – giyim hakkında.

Külbiy (Күлби) [рус. гольфы] твр. Örülmüş yün çorap.

Külenke II (Күләнкә) тбл. Yüzük.

Külmek: Aburkalı Külmek (Абуркалы Күлмәк) срг. Fırfırlı elbise.

Külmek: Astagu Külmek (Астагы Күлмәк) т.я.-кри., **Asti Külmek (Асты Күлмәк)** глз. İçe giyilen elbise.

Külmek: Biyaқ Külmek (Бийақ Күлмәк) мам. Boyanmış pamuk ipinden dikilen elbise.

Külmek: Borçaқ Külmek (Борчақ Күлмәк) т.кам.-кри. Genellikle beyaz veya kırmızı kumaştan dokunan elbise.

Külmek: Bököliy Külmek (Бөкөли Күлмәк) [рус. букле] *т.кам.-крш.* Yünden dikilen elbise.

Külmek: Buy Külmek (Буй Күлмәк) *т.кам.-крш.* Çizgili bir şekilde dokunmuş elbise.

Külmek: Carkanat Külmek (Жарканат Күлмәк) *чст.-крш.* Kolu tam kesilen elbise.

Külmek: Çabuvlar Yasalğan Külmek (Чабулап Йасалған Күлмәк) *т.кам.-крш.* Geniş etekli elbise.

Külmek: Gevdelē Külmek (Гәүдәле Күлмәк) *чст.*, Yevedelē Külmek (Йәүдәле Күлмәк) *чст.* Dekolteli elbise.

Külmek: İké İteklē Külmek, İké Qatlı Külmek (Ике Итәкле Күлмәк, Ике Қатлы Күлмәк) *нрл.* Bel çevresine bir veya iki defa geniş fırır koyulan elbise.

Külmek: İteklē Külmek (Итәкле Күлмәк) *трх.* Fırırlı elbise.

Külmek: Kebēste Külmek (Кәбестә Күлмәк) *перм.* Birkaç kez geniş fırır dikilen elbise.

Külmek: Kēndēk Külmegē (Кендек Күлмәге) *срг.* Yeni doğan çocuğa giydirilen elbise.

Külmek: Kēreşēn Külmegē (Керәшен Күлмәге) *т.кам.-крш.* Kreşinlere göre dikilen elbise: Beli ufak kıvrımlı ve genişçe dikilmiş, etek ucu rahatsız etmemesi için içten iki taraftan tutturulmuş.

Külmek: Kraykalı Külmek (Крайкалы Күлмәк) *кузн.* Dokumanın boydan boya kesip alınan kenarlarından fırır dikilen elbise.

Külmek: Kuriklo Külmek (Куриклы Күлмәк) *чст.* Etek ucu çarpraz kesimli, geniş ve uzun elbise.

Külmek: Kuştallı Külmek (Куштааллы Күлмәк) *дөб.*, Kuştannı Külmek (Куштаннны Күлмәк) *блт.* Birkaç defa dar fırır tutturulan elbise.

Külmek: Külmek Buуı (Күлмәк Буйы) *хвл.*, Külmek Bükseşē (Күлмәк Бүксәсе) *мал.*, Külmek Qıyası (Күлмәк Қысасы) *каз.ар.*, Külmek Ėstinası (Күлмәк Эстинасы) *к.т.* Elbisenin üst kısmı.

Külmek: Öskiteklē Külmek (Өскитәкле Күлмәк) *перм.* Bel çevresine bir ya da iki defa geniş fırır dikilen elbise.

Külmek: Sırlağan Külmek (Сырлаған Күлмәк) *т.кам.-крш.* Eteğine kaytan ipi kurdele tutturulan elbise.

Külmek: Tamaqsalı Külmek (Тамақсалы Күлмәк) *минз.* Yakası nakışlı ve pullar dizilmiş elbise.

Külmek: Teñkelē Külmek (Тәңкәле Күлмәк) *чст.* Pullar ile süslenerek kendir dokumadan dikilen elbise.

Külmek: Urıs Külmek (Урыс Күлмәк) *м.-кар.* Beyaz, düz elbise.

Külmek: Yon Külmek (Йон Күлмәк) *срг.* Yün bluz.

Külmek: Yön Külmek (Төн Күлмәк) *тмн.* Gecelik.

Külmek: Yüvlë Külmek (Йүлө Күлмәк) *тмн., срг., Cüvlë Külmek (Жүлө Күлмәк) м.-кар., Züvlë Külmek (Зүлө Күлмәк) срг.* Dikiş yerlerine kırmızı kumaş dikilen eski elbise.

Külmek-Künçëk (Күлмәк-Күнчек) *тм., дөб., перм., кузн.* Gömlekler, hafif giyim kuşam.

Külmik (Күлмик) *нокр., глз.* Gömlek, elbise.

Kümzen (Күмзән) *тбл.* Yıldızlı süs.

Künëç (Күнеч) *нокр.* Konç.

Küs III (Күс) *себ.* Yüzük, bilezik vb. şeylerin süsü olarak kullanılan kıymetli taş.

Küşil (Күшия) [*рус. кошель*] *т.я.* İhlamur ağacından örülen çanta.

Küz I: Çabata Küzë (Чабата Күзе) *перм.* Ayakkabının fırır geçirilen deliği.

Küz I: Küz Tümesë (Күз Түмәсе) *эжө.* Nazar değmemesi için küpeye veya gerdanlığa takılan beyaz mercan taşı.

Küz I: Küzlë Qata II (Күзлө Қата) *т.кам.-крш.* Çok delikli, uzun konçlu bot.

Laḥmatıy (Лахматый) [*рус. лохматый*] *хвл.* Büyük beden – ayakkabı hakkında.

Lekëtme (Ләпкетмә) *перм.* Çocuk ayakkabısı.

Lepetenke (Ләпәтәнкә) [*рус. плетёнка*] *кузн.* Pek ince ve desenli hafif dokuma tül şal, örülen şal.

Leplek II (Ләпләк) *эстр.* Arkasız iskarpinler.

Leplep II (Ләпләп) *эстр.* Hafif ve yumuşak bir ayakkabı.

Lımtsıq I (Лымцық) *тбл.* Eskimiş, yıpranmış, bozulmuş.

Lımtsıq-Lamtsıq (Лымцық-Ламцық) *тбл.* Eski püskü, yırtık pırtık.

Lırtıy (Лыртый) *злт.* Fırır.

Luntay (Лунтай) *яүшт.* Sırmalayıp dikilen konçlu ayakkabı.

Luskiy (Луски) [*рус. носки*] *трх.* Yün çorap.

Malisa, Malitsa (Малиса, Малица) *сазл.* Geyik derisinden dikilen kıyafet.

Matıgoyoq (Мамығойоқ) *тпк.* Yün, pamuk, ipek veya ketenden yapılmış çorap.

Manarka (Манарка) *каз.ар.-крш.* Eğrilen yünden yapılmış dokumadan dikilen kazak.

Manıtlık (Манитлык) *карс.* Ortaya gümüş veya altın akçeler dizip, kenarına pullar koyularak yapılan, göğüse takılan kadın süs eşyası.

Mañ I (Маң) *каз.ар.-крш., мам.* Kıyafetin içine kendi eşinden ya da başka dokumadan koyulan dar astar.

Mañgaça (Маңғача) *минз., Mañgaуça (Маңғайча)* *лмб., Mañgaysa (Маңғайса)* *тпк., Mañgaytsa (Маңғайца)* *байк., Mañkaysa*

(Маңқайса) *тпк.*, **Maṅḡayṣa (Маңғайча)** *минз.* Büyük yaştaki kadınların başörtü üzerinden giydiği baş giyimi: Genellikle ön tarafı inci ya da madeni para ile süslenir.

Maṅḡayṣa (Маңлайча) *перм.* Dar dokuma parçasına iki sıra madeni para dizilerek yapılan ve alın doğrusunda giyilen süslenme eşyası.

Matis I (Матис) [*рус. аметист*] *төм., тбл.* Taşlı küpe.

Maykı (Майкы) [*рус. майка*] *минз., злт., тпк., стрл.* Bluz.

Megeley (Мәгәләй) *брб.д.*, **Miyeley, Miyeliy (Мийәләй, Мийәли)** *тара., Miley (Миләй)* *яһшт., клм.* Eldiven.

Melençək (Мәләнчек) *т.кам.-криш.*, **Meleçlək (Мәләчлек)** *каз.ар.-криш.* Kreşin kadınlarının başörtü altına giydikleri baş giyimi.

Mercen (Мәржән) [*гар.] мам.*, **Merçen I (Мәрчен)** *брб.д.* Gerdanlık.

Merçenayaq (Мәрченаяк) *твр.* Alt tarafına ufak mercanlar koyulup işlenen gümüş küpe.

Mereçlək (Мәрәчлек) *каз.ар.-криш.* Kreşin kadınlarının şapkalarının alın hizasına boylu boyunca tahta koyularak yapılan ve boyunluğu sıkıştırmak için giyilen dokuma şapka.

Merēlgen (Мәрелгән) *перм.* İşlemeli giyim.

Mertsēn (Мәрцен) [*гар.] төм., тара., саз.я.* Ufak inciler dizilmiş gerdanlık.

Merwer (Мәрwәр) *тбл.* İnci.

Meryen (Мәрийән) [*гар.] злт.* Ufak inciler dizilmiş gerdanlık.

Meskev (Мәскәү) [*рус.] минз., стрл.* Fıfır.

Mıyınçaq (Муйынчақ) *бөре., Mıyınça (Мыйынча)* *минз., Mınçaq (Мынчақ)* *перм., Mıyçaq (Мыйчақ)* *перм.* Dar dokumaya gümüş pullar dizilen ve boyna takılan süslenme eşyası.

Mıy'umar (Мыйт'умар) *т.кам.-криш.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpaz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Minsa (Минса) *минз.* Dar dokumaya gümüş pullar dizilerek yapılan ve boyna takılan süslenme eşyası.

Minşek (Миншәк) [*рус.] брб.д.* Ceket.

Moyēzbək (Мойезбек) *әстр.* Dügünde takılan şapka.

Moyundırıq (Мойундырық) *брб.д.* Kadınların kıyafetin içine giydiği göğsün yakasından dışarıya çıkan bir tür giyim.

Mörşite: Mörşite Şel (Мөршитә Шәл) *тбл., төм., саз.я.* Kabartma süslü, uzun saçaklı, ipek şal.

Mun'saga (Мун'жага) *кузн.* Madeni paralar ya da düğmeler dizilerek yapılan gerdanlık

Mun'sa (Мун'ca) *стрл.* Dar dokumaya gümüş pullar dizilen ve boyna takılan süslenme eşyası.

Mun'teñke (Мун'тәңкә) *стрл.* Dar kumaş parçasına mercan ve madeni paralar dizilerek yapılan, boyuna bağlanan süs eşyası.

Mun'töp (Мун'төп) *байк.* Madeni paralarla süslenen göğüs süslemesi.

Muntsaḡ (Мунцаḡ) *том.*, **Munçaḡ (Мунчаḡ)** *перм., нокр., Munçak I (Мунчак)* *лмб., кузн., м.-кар., стрл., Mun'çak (Мун'чак)* *карс., Minçaḡ (Мынчаḡ)* *м.-кар., Minçaḡ (Минчаḡ)* *перм., Monçaḡ II (Мончаḡ)* *брб.д., Mun'sak (Мун'сак)* *тпк.* Gerdanlık.

Muymbaḡ (Муйымбаḡ) *астр., Muymbaḡ (Муймбаḡ)* *астр.* İki sıralı gerdanlık.

Muyn: Muyn Asması (Муйын Асмасы) *лш.* Gerdanlık.

Muyn: Muyn Bawı (Муйын Бавы) *бәр., Muyn Bav (Муйын Бай)* *мам.* Gerdanlık.

Muyn: Muyn Teñkesë (Муйын Тәңкәсә) *минз., тпк., стрл.* Yaka, el-bise yakası.

Muyn: Muyn Tümesë (Муйын Түмәсә) *бөре.* Gerdanlık.

Muynsaḡa (Муйынжаḡа) *каз.ар.-крш., Munsaḡa (Мунжаḡа)* *каз.ар.-крш., Muynsa (Муйынса)* *мам., минз., бгрс., злт., Muysa (Муйса)* *нгб.-крш.* Dar kumaş parçasına mercan ve madeni paralar dizilerek yapılan, boyuna bağlanan süs eşyası.

Muynça (Муйынча) *хвл., лш., Muynçı (Муйынчы)* *брб.д.* Madeni paralar ya da düğmeler dizilerek yapılan gerdanlık.

Muynındırık (Муйындырық) *брб.д.* Boyuna takılan süs eşyası.

Muynsaḡ (Муйынцаḡ) *тара., Buynsa (Буйынса)* *перм.* Gerdanlık.

Nagış (Нагыш) [*гар.*] *т.я.-крш.* İşleme, nakış.

Naḡış (Нағыш) [*гар.*] *тбл.* Ağaç veya kemik gibi maddelere keserek, oyarak yapılan süs, bezek.

Naḡıs (Нақыс) [*гар.*] *лш., злт., Neḡıs (Нәқыс)* [*гар.*] *злт.* Dar, sıkı – kıyafet hakkında.

Napalka (Напалка) [*рус. на палку*] *кузн., хвл.* Ahşap yüzük.

Naskiy (Наски) [*рус. носки*] *чст., т.я., дөб.* Yün, kısa konçlu çorap.

Nasuk (Насук) [*рус. носки*] *лмб., хвл., срг., карс., кузн.* Yün, kısa konçlu çorap.

Nawat (Нawat) [*рус. на вате*] *срг.* Sırmalı dikilmiş ceket.

Nilët (Нилет) [*рус. лента*] *бәр., Nilit (Нилит)* *трх., Nilt (Нилт)* *дөб.* Kurdele, saç örgüsü, demet.

Nugrat (Нуграт) [*гар.*] *т.я.-крш., Nuḡrat (Нухрат)* [*гар.*] *тм.-крш.* Süslenme eşyası: parlak ufak madeni para.

Obotka, Obutka (Оботка, Обутка) *клм.* Deri ayakkabı.

Ol'ankëç (Ол'апкеч) *төр.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Olğa (Олға) [*гар.*] *төр.* Küpe.

Olitek (Олитәк) *к.т.* Etek.

Oloqtoy (Олоқтой) *к.т.* Yumuşak deriden yapılmış uzun konçlu ayakkabılar.

Ont(ı)raq [Онт(ы)рақ] *туб.-ирт.д.*, **Ont(ı)rah [Онт(ы)рах]** *сазм.*, **Otraқ (Отрақ)** *б.т.* Ayakkabının tabanı.

Ontıy (Онтый) [*угор.*] *тбл.*, *сазм.* Keçe çizme.

Orkaça (Оркача) [*рус. рукавица*] *чпр.* Büyük, deri eldiven.

Otopki (Отопки) *г.лз.* Eski püskü ayakkabı.

Otov (Отоу) *твр.* Yumuşak deriden yapılmış, uzun konçlu ayakkabı.

Ouyık (Ойык) *т.мн.*, *кузн.*, **Oyok (Ойок)** *куриш.* Keçe çizme.

Oyoq I (Ойок) *перм.* Yün, kısa konçlu çorap.

Ödük (Өдүк) *том.д.* Deriden yapılmış, uzun konçlu ayakkabı.

Ölgö (Өлгө) *перм.* Kıyafetin yamadan yapılan göğüs kısmı.

Önör (Өңөр) *з.т.*, *саз.я.* Gömlek vb. kıyafetin yaka kısmı.

Örfek (Өрфәк) *срг.*, **Örpek (Өрпәк)** *срг.* Bağlanmış şal.

Öytök (Өйтөк) *туб.-ирт.д.* Deriden yapılmış, uzun konçlu ayakkabı.

Paduša (Падуша) [*рус. подошва*] *кузн.* Ayakkabının tabanı.

Palantin (Палантин) [*рус.*] *крг.л.* Büyük, beyaz tüllü pamuk şal.

Paltavni (Палтауны) [*рус. палантин*] *т.мн.* Desenli, hafif dokuma şal.

Pampara (Пампара) [?] *төм.* Kadınların elbisesinin ucuna tutturulan epey geniş fırır.

Paniskı(y) [Паныски(й)] [*рус. панский*] *чст.-крш.*, **Panıskıuv (Паныску)** *дөб.*, *лш.* Koyun yününden örülen uzun konçlu çorap.

Panski(y) [рус. панский]: Panskiy Biyeliy (Пански Бийәли) *т.кам.-крш.* El örgüsü eldiven.

Panski(y) [рус. панский]: Panskiy Oyoq (Панский Ойок) *трх.*, **Panski(y) Çölke [Пански(й) Чөлкә]** *т.кам.-крш.*, *чст.-крш.* Koyun yününden örülen uzun konçlu çorap.

Panzır (Панзыр) [*рус. панцирь*] *срг.* Örne ceket.

Papay II (Папай) *т.кам.-крш.* Küçük çocuklar için yumuşak tabanlı potin.

Parıy (Папый) *нрл.*, *трх.* Örne bebek şapkası.

Parça (Парча) *т.кам.-крш.*, *минз.* Bezek, süs, nakış.

Parçalı (Парчалы) *минз.* Süslü, bezekli giyim.

Parıçkı (Парычкы) [*рус. парочка*] *бәр.*, **Par III (Пар)** [*рус. пара*] *к.д.* Takım elbise, pantolon.

Partsatka (Парцатка) [*рус.*] *тбл.* Koyun derisinden dikilen elbise.

Partuk (Партук) [*рус. фартук*] *срг.*, **Partuv' (Парту')** *кас.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Pasar: Pasar Yışım (Пасар Йышым) *тбл.*, **Pasar Oyoq (Пасар Ойок)** *том.* Pazar çorabı.

- Payas (Пайас)** [рус. пояс] байк., минз., кмишл. Bel kemeri, kayış.
- Paybara (Пайбара)** тбл. Fırfır.
- Paурақ (Пайпак)** бгрс., кргл. Keçe çizme.
- Pëlelëk (Пеләлек)** төм., брб.д. Bilezik.
- Peley I (Пәләй)** астр. Uzun, kadın elbisesi.
- Penës [рус. панский]: Penës Оуоқ Ваş (Пәнес Ойоқ Баш)** дөб. Yün, kısa konçlu çorap.
- Penışkı (Пәнысқы)** [рус. панский] дөб., лш., **Penësķıyık (Пәнесқыйық)** дөб., **Fenësķıyık (Фәнесқыйық)** дөб. Koyun yününden örülen uzun konçlu çorap.
- Perëş (Пәпеш)** тм. Yumuşak ayakkabı.
- Për(ë)ne: Për(ë)ne Pileley [Пер(е)нә Пийәләй]** төм. Tığ işi eldiven.
- Përeşke II (Перәшкә)** [рус. пряжка] кузн., хвл., чст., чпр., трх. Bel kemeri, kayış.
- Pertuk (Пәртук)** [рус. фартук] кузн., лмб., **Pert'uk (Пәрт'ук)** кузн. Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.
- Pëtse: Pëtse Tun (Пецә Тун)** эчк. Üstü alaca renkli kumaş ile kaplanmış kürt manto.
- Pëtsënlë: Pëtsënlë Tsarık (Пеценле Царык)** тбл. Deri potin.
- Petsetke (Пәцәткә)** [рус. перчатка] чпр., **Peçerke (Пәчәркә)** кас., **Pi-çetke (Пичәткә)** чст., кмишл., т.я., **Piçetkë (Пичәтке)** кмишл., минз. Eldiven.
- Pëtüv (Петү)** срг. Gerdanlık.
- Pılafka (Пылафка)** [рус. булавка] тара. Broş.
- Pılafkiy: Çılbrılı Pılafkiy [рус. булавка] (Чылбырлы Пылафки)** бөре. Zincirler asılmış toplu iğne tipindeki süslenme eşyası.
- Pırzımut (Пырзимут)** [рус. позумент] лмб., т.кам.-криш., **Pırzumit (Пырзумит)** чст.-криш. Şeritli kurdele.
- Pışay (Пышай)** тара, Güneşten veya çok giymekten solmuş kıyafetlerin rengi.
- Pıştır (Пыштыр)** эчк. Deriden dikilmiş çoraplar.
- Pıtırar (Пытырап)** [удм.] глз. Ayakkabı için taban astarı.
- Pıtırt (Пытырт)** лмб. Корça, toka.
- Pıvtırğıts (Пыутырғыц)** тбл. Çorabın düşmemesi için ayağa giyilen elastik bantlar.
- Pıwak II (Пыwak)** төр. Kadın ayakkabısına bağlanan yün bağ.
- Pılgev (Пилгәү)** төм. Kemer, kuşak.
- Pinjek [рус. пиджак]: Meskevskiy Pinjek (Мәскәүский Пинжәк)** трх. Yün palto.
- Pirçat (Пирчат)** [рус. перчатка] срг. Eldiven.

Pirese (Пирәсә) тбл., тара., **Piretse, Pireçe (Пирәцә, Пирәчә)** тара. Kolsuz yelek.

Piro (Пиро) [рус. перо] тpx. Yeleğin kenarına tutturulan küçük, yuvarlak, parlak, madeni pul.

Pirta (Пирта) лмб., кузн., **Firta (Фирта)** тмн. Madeni pul ya da mercan dizilen dört köşeli kıyafetin yaka kısmı.

Pisma (Писма) тара. Elbise eteğine takılan kurdele.

Pışmet (Пишмәт) төм., саз.я. Kaban.

Piter (Питәр) том. Bezek, süs, nakış.

Porkiy (Порки) [рус.] тара. Keçeden yapılan ayakkabı.

Porzumit (Порзумит) [рус.] перм. Yelek kenarına tutturulan şeritli kurdele.

Pörme I (Пөрмә) тара. Kadınların elbisesinin ucuna tutturulan epey geniş fırır.

Pörme II (Пөрмә) тбл., брб.д., тара. Deri ayakkabı.

Pörmek (Пөрмәк) брб.д. Ham deriden dikilen ayakkabı.

Pörmeşke (Пөрмәшкә) тбл., тем. Elbise veya çanta üzerinde kıvrılıp dikilmiş yer, kıvrım, fırır.

Pörmeşkelä (Пөрмәшкәлә) тем., тбл. Fırırlı giyim.

Pörmetse (Пөрмәцә) тара. Ham deriden yapılmış ayakkabı.

Prujina (Пружина) [рус.] к.т. Çorabın düşmemesi için ayağa giyilen elastik bantlar.

Pul'a (Пул'а) [рус.] тмн. Önden açılan iki parçalı cübbe tarzı elbisede bir parçanın etek kısmı.

Purşin (Пуршин) [рус. поршни] кргл., **Purşn'a (Пуршн'а)** хвл., **Purşın (Пуршын)** эстр. Ham deriden dikilen ayakkabı

Puşkeme (Пушкәмә) дөб. Madeni paralarla süslenmiş yaka kısmı.

Putëmar (Путемар) срг., хвл., **Put'ımar I (Пут'ымар)** кузн., хвл.,

Put'mar I (Пут'мар) кузн., м.-кар. Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpaz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Puwatskı (Пувацқы) брб.д., **Puwaq II (Пувақ)** брб.д. Çorabın düşmemesi için ayağa giyilen elastik bantlar.

Puy (Пуй) төм. Elbisenin üst kısmı.

Puyınçık (Пуйынчык) тара. Gerdanlık.

Puynaq (Пуйнақ) том. Kenarında geniş, beyaz şeriti olan şal.

Püräk (Пүрек) төм., **Bürkë (Бүрке)** миш.д. Şapka.

Reyëşke (Рәйешкә) т.я. İnsan içine çıkarken giyilen bir kıyafet.

Ricinë (Рижине) [рус. резина] кмшл. Galoş.

Sabaq I (Сабақ) тpx. Kızların saçına bağladığı süs eşyasının pul geçirilen kısmı.

Sabak II (Сабак) срг., карс. Konç, çizme koncu.

Sabaq III (Сабақ) *туб.-ирт.д.* Düşmenin ve küpenin sarı.

Sabaqlı: Sabaqlı Tenje (Сабақлы Тәңке) *к.-уф.* Bir şey tutturmak, takmak için sap yapılan madeni pul.

Sağaldırıq (Сағалдырық) *злт., к.-уф., тпрбс.* Madeni pul dizilen ve çene altına bağlanan bağ, kurdele.

Saḡ III (Сақ) *том.д., Sak (Сак)* *миш.д.* İnce palto.

Saḡal I (Сақал) *минз., т.кам.-криш.* Dar kumaş parçasına mercan ve madeni paralar dizilerek yapılan, boyuna bağlanan süs eşyası.

Saḡal II (Сақал) *тпк.* Dokuma parçasına madeni pullar dizilerek yapılan bir süslenme eşyası.

Sakma: Sakma Yaḡa (Сакма Йаға) *тмн.* Dar kumaş parçasına mercan ve madeni paralar dizilerek yapılan, boyuna bağlanan süs eşyası.

Saluv II (Салу) *кузн.* Bezek, süs, nakış.

Sançak (Санчак) *кузн.* Broş.

Sapma II (Сапма) *эчк., брб.д.* Deriden dikilen topuksuz çizme.

Sapon (Сапон) [*рус.*] *туб.-ирт.д., Sappun (Саппун)* *саз.я., Sapun (Сапун)* *туб.-ирт.д.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Sapuk (Сапук) [*рус.*] *карс.* Keçe ayakkabı.

Saraban (Сарабан) [*фарс.*] *туб.-ирт.д.* Geleneksel Rus kadın giysisi.

Sarapan (Сарапан) *бөре.* Önlük türü.

Sarawats, Sarawits (Сарават, Саравыц) *төм.* Yeni gelinlerin şapkası.

Saya (Сайа) *кузн., лмб.* Beli büzgülü, yün dokumadan dikilmiş üst giyimi.

Seḡetleme (Сәғәтләмә) [*гар.*] *нзб.-криш.* Kol saati.

Seḡite (Сәхитә) [*гар.*] *тпрбс.* Üç dört defa madeni pul dizilen, bir omuzdan diğer koltuk altına çarpaz olarak takılan, şeritli, geniş kurdele.

Sēldērmeklē: Sēldērmeklē Bēlezēḡ (Селдермәкле Беләзек) *злт.* Küçük madeni pullar dizilerek yapılan bileklik.

Selle (Сәллә) [*фарс.*] *злт.* Erkeklerde dinî kıyafetin bir parçası olarak takılan başlık, sarık.

Semse (Сәмсә) *тпк.* Süs, bezek, nakış.

Sēḡēr (Сеңгер) *минз., тл., Sēḡēr I (Сеңер)* *мәл., срг., чст., байк., перм., бөре.* Çorabın düşmemesi için ayağa giyilen elastik bantlar.

Serūn (Сәпүн) [*рус. запонка*] *перм.* Корса, toka.

Setep (Сәтәп) *туб.-ирт.д.* Düşme.

Setlemkey (Сәтләмкәй) [*гар.*] *срг.* Kol saati.

Seyet (Сәйәт) [*гар.*] *мәл., кас., Seḡet (Сәңәт)* *туб.-ирт.д., Seet (Сәәт)* *тмн., чст., карс.* Kol saati.

Sıba (Сыба) *злт.* Kadınların eskiden giydiği, beyaz kendirden dikilen üst giyimi.

Sınnı I (Сынны) лмб., срг. Beli saracak biçimde dikilmiş, bele yapışan giysi.

Sıptıgay (Сыптығай) перм. Süssüz, yumuşak deriden yapılmış uzun konçlu ayakkabı.

Sıravts (Сырауц) туб.-урт.д. Kurdele, saç örgüsü, demet.

Sırğa I (Сырға) қаз.ар., т.кам.-қриш., нокр., глз., перм., нгб.-қриш., злт., тпрбс., эчк., себ., **Sırğa (Сырға)** миш.д., м.-кар., **Sır'a (Сыр'а)** қас., **Sor'a (Сор'а)** қас. Küpe.

Sırgabav (Сыргабау) стрл. Dar dokumaya gümüş pullar dizilen ve boyna takılan süslenme eşyası.

Sırkay (Сыркай) чст. Pamuktan yapılmış, sırmalı, kolsuz üst giyimi.

Sırmaқ (Сырмақ) перм. Sırmalı, pamuklu kumaştan ceket.

Sıylıkka (Сыйлықка) хвл. İnsan içine çıkılırken giyilen kıyafet.

Sızma (Сызма) т.кам.-қриш. İpek şeritten elbise eteğine ya da şapkaya yerleştirilen süs.

Silverе (Силвәрә) срг. Kadınların giydiği uzun paçalı pantolon.

Sıtlı (Ситлы) қарс. Başörtü.

Somnıқ (Сомнық) брб.д. Saça takılan madeni para, süs eşyası.

Sötlök (Сөтлөк) ттк. Çeşitli renkteki pul, kadife vb. ile süslenmiş elbise üstüne giyilen önlük.

Suçınkı (Сучынкы) [рус. чёсан-ки] чст., **Suçıñkı (Сучыңкы)** тм. Ga-loş ile giyilen ince, keçe bot.

Sukman (Сукман) глз. Eskiden özellikle köylülerin giydiği kalın ve kaba dokumadan dikilmiş üst giyimi.

Suruvka (Сурука) [мари.] м.-кар., **Soroka (Сорока)** м.-кар. Mordva-Karatay kadınlarının giydiği beyaz kendir dokumadan dikilen şapka.

Sutaş (Суташ) брб.д., **Suteş (Сутәш)** қас., брб.д. Elbise süslemek için kulanılan dar kurdele.

Suzma (Сузма) минз. Çorabın düşmemesi için ayağa giyilen elastik bantlar.

Sükmen (Сүкмән) сазм., тбл. Eskiden özellikle köylülerin giydiği kalın ve kaba dokumadan dikilmiş üst giyimi.

Süreke (Сүрәкә) қриш. Alın ve çene kısımlarında şeritler bulunan, şeritlerin uçlarını başın arkasına getirerek bağlanan şapka.

Şabır I (Шабыр) туб.-урт.д. Eskiden özellikle köylülerin giydiği kalın ve kaba dokumadan dikilmiş üst giyimi.

Şaқ III (Шақ) перм. Bezek, süs, nakış.

T'apka I (Т'апка) хвл. Kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüşü pul.

Tağaya (Тағайа) клм., яушт. Soğuktan muhafaza eden başlık, şapka.

Taқıya (Тақыйа) мам. Kadifeden fes benzeri süslü bir başlık şeklinde dikilen, ön tarafı nakışlı kadın şapkası.

Taқиya (Тақийа) *баст.*, **Taқиye (Тақийә)** *брб.д.*, **Ta'іye (Ta'ийә)** *кас.*, **Takiya (Такийа)** *т.я.-қри.* Yeni gelinin mercanlar ile işlenen konik biçimindeki şapkası.

Taқya (Тақйа) *тбл.* Soğuktan muhafaza eden başlık, şapka.

Talaқsa (Талақса) *каз.ар.-қри.* Göğüs üzerine takılan küçük önlük.

Tamaқsa (Тамақса) *минз., каз.ар.-қри., т.кам.-қри., Тамақса (Тамақча)* *т.кам.-қри.* Dar dokuma parçasına mercan ve bütün madeni pullar dizerek yapılan, boyuna arkadan bağlanan süslenme eşyası.

Tapas (Тапас) [*рус. топаз*] *т.я.* Gerdanlık.

Tару (Тапый) *трх.* Çocukların şapka içerisine giydikleri kadife başlık.

Tartışқақ (Тартышқақ) *тара.* Çoraplar için elastik bant.

Tartkı (Тарткы) *чст.* Önlük, elbisenin kapanan ön tarafı.

Tartma II (Тартма) *мам.* Ayakkabının fırırlarının geçirildiği delik.

Tasır (Тасып) *тбл.* Elbise üstüne giyilen büyük yakalı, geniş elbise.

Tayһа (Тайха) *қузн.* Madeni pul ya da mercan dizerek yapılan yaka.

Tayka (Тайка) *лмб.* Eskiden kızların taktığı madeni pullu şapka.

Tebetey (Тәбәтәй) *чст., мал., кмшл., брб.д.*, **Tëbëtiy I (Тебетий)** *перм.* Genellikle büyük şapka içine giyilen büyük başlık.

Tëbëtiy II: İtek Tëwəregë (Итәк Тевәрәге) *тбл.* Etek kenarı.

Teқya (Тәқыя) *минз.* Genellikle büyük şapka içine giyilen büyük başlık.

Teқmet (Тәқмәт) *тара.* Bel kemeri, kayış.

Tëləklë (Телекле) *төм.* Yırtmaçlı giyim.

Telpək (Тәлпәк) *мал., чст., клд.* Genellikle büyük şapka içine giyilen büyük başlık.

Tëme (Темә) *брб.д.* Gerdanlık.

Terbiye (Тәрбийә) *т.кам.-қри.* Süslenme eşyaları.

Tërkegëçlë (Теркәгечлө) *мал.* Tokalı giyim.

Tëşkara (Тешкара) *чпр.* Süslenme eşyası: Dişi karartmak için boyama.

Tëze (Тезә) *стрл.* Boyna takılan süslenme eşyası.

Tëzme I (Тезмә) *блт., бәр., тм.* Kadınların saç aksesuarı.

Tırak (Тырак) *миш.д., хвл.* Ayakkabı için taban astarı.

Tışmaқ (Тышмақ) *себ.* Üstten giyilen eldiven.

Timüşke (Тимүшкә) *дөб.* İhlamur ağacından örülen eski çanta.

Tire I (Тирә) *трх., клд.* Şerit – baş örtüsü, şal hakkında.

Toboқlı (Тобоқлы) *әже.* Topuklu.

Toқsa (Тоқча) *перм.* Bez çanta.

Toқsoy (Тоқсой) *тпк.* Сер.

Tolop: Tolop Çikmen (Толоп Чикмән) *лш.* Bele kadar içi pamuk ile dikilen büyük yakalı geniş elbise, gocuk.

Tolop: Tolop Tun (Толоп Тун) клм. Elbise üstüne giyilen, büyük yakalı geniş elbise.

Tomaq (Томақ) бөре., бғрс., кргл., себ. Kulaklı şapka, börk.

Ton IV (Тон) брб.д. Kürk manto, palto.

Topliu (Топли) әже. Keçe çizme.

Tortın: Tortın Şel (Тортын Шәл) срг. Büyük, iri çiçekli, kalın şal.

Tönëu (Төней) [угор.] перм. Pamuk ile dikilen ayakkabı.

Töniy (Төни) [угор.] перм., **Tüniy I (Түни)** перм., к.-уф., злт. Keçe çizme.

Töplëk (Төплек) мал., чпр. Ayakkabının tabanı.

Töplitëk (Төплитек) срг. Altına taban koyulan keçe bot.

Töptsök II (Төпцөк) туб.-ирт.д., **Töptsöñ (Төпцөх)** сазм., **Toptsoq (Топцок)** туб.-ирт.д. Mayo.

Töşëldërik (Төшөлдериқ) перм. Sütyen.

Töştök (Төштөк) клм. Sütyen.

Töyme (Төймә) минз., бере., бғрс., чст., чст.-кри., стрл., брб.д., твр.,

Töme I (Төмә) кузн., хвл., чст., **Tiyme (Тиймә)** кмишл., **Time (Тимә)** кмишл., **Tüme (Түмә)** трх., злт., чпр., әже. Gerdanlık.

Töyrewëts (Төйрәвец) төм. Broş.

Trapkaluş (Трапкалуш) [рус.] дөб. Konçlu galoş.

Tsamtsa I (Цамца) брб.д. Elbise; gömlek.

Tsana: Tsana Şel (Цана Шәл) себ. Büyük, kalın şal.

Tsana: Tsana Tun (Цана Тун) тбл., сазм. Elbise üstüne giyilen büyük yakalı, geniş elbise, gocuk.

Tsapan (Цапан) тара. Hafif üst giyimi.

Tsapma I (Цапма) эчк., **Sapma I (Сапма)** мал., срг., чст. Kadınların süslenme eşyası: Üstüne üç dört sıra altın dizilen ve saç örgüsü üzerine koyulan iki adet, dar, dokuma kurdele.

Tsarılı (Царых) сазл., **Tsarıq (Царық)** эчк., себ. Deri potin.

Tsatstsuq (Цаццуқ) тбл. Kurdele, saç örgüsü, demet.

Tsehenlë, Tsegennë (Цәгәнле, Цәгәнне) туб.-ирт.д. Kenarı süslü – çizme hakkında.

Tsekeytme (Цәкәйтмә) тара. İnci ile işlenmiş kadifeden dikilmiş kız şapkası.

Tsëldërmeklë, Tsëldërmelë (Целдермәкле, Целдермәле) байк, Madeni paralı, pullu.

Tsëldërt (Целдерт) срг. Kadınların süslenme eşyası: Üstüne üç dört sıra altın dizilen ve saç örgüsü üzerine koyulan iki adet, dar, dokuma kurdele.

Tsëltër (Целтер) срг. Kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüşü pul.

Tsemey (Цәмәй) себ. Bezek, süs, nakış.

Tsepitëk (Цәпитек) срг. Çuha konçlu ayakkabı.

Tsërgitëk (Цергитек) *срг.* Keçe çizme.

Tsilbir (Цылбыр) *чст.* Gümüştен, boğum boğum yapılan ve her boğumuna taş koyulan bir ya da iki sıra şeklinde işlenen süslenme eşyası.

Tsikmer (Цикмәр) *төм.* Büyük çanta.

Tsolbo (Цолбо) *тбл.*, **Tsolpan (Цолпан)** *тара.* Kızların süs olarak saçlarına bağladığı gümüşü pul.

Tsormawık (Цормавык) *төм.* Kauçuk şeklindeki süs.

Tsubata (Цубата) *тбл.* Çarık.

Tsuklı: Tsuklı Tsabata (Цуклы Цабата) *чст.* İhlamuru aşınmış, yıpranmış çarık.

Tsulban (Цулбан) *тбл.*, **Tsulbı (Цулбы)** *төм., тбл.* Bir sıra gümüş pul dizilerek yapılan süslenme eşyası.

Tsulka (Цулка) *тмн., эже., Tsılka (Цылка)* *срг.*, **Çolka (Чолка)** *тмн., кузн., хвл., карс., мәл., эстр., Çölke (Чөлкә)* *минз., перм., кри., эстр., Çoloқ II (Чолоқ)* *клм., Çulқа (Чулқа)* *баст., Çulka (Чулка)* *тя.-кри., чст., Çuluқ (Чулук)* *яушит., Çılıқ I (Чылык)* *клм., Çuka IV (Чука)* *тя.-кри., Çilke (Чилкә)* *перм., Çılka (Чылка)* *лмб., кузн.* Çorap.

Tsumartsak (Цумарцак) *срг.* Metal süslenme eşyalarındaki detay: cam ya da gümüştен yuvarlak şekilde yapılır.

Tsükmen (Цүкмән) *төм.* Eskiden özellikle köylülerin giydiği kalın ve kaba dokumadan dikilmiş üst giyimi.

Tuloyoқ (Тулойоқ) *минз.* Kumaş çorap.

Tum (Тум) *клд.* Saç modeli türü.

Tun I (Тун) *тара.* Üst giyimi.

Turıy I (Турый) [*рус. тупой*] *мам., блт.* Çevresine kürk tutturulan yuvarlak şarka.

Turliу (Тупли) [*рус.*] *эже., Tüpliy (Түпли)* *кас.* Keçe çizme.

Turılağan (Турылаған) *эстр.* İşlemeli giyim.

Tübekey (Түбәкәй) *бгрс., Töbekey (Төбәкәй)* *минз., бгрс., кргл.* Genellikle büyük şarka içine giyilen büyük başlık.

Tüpiy (Түпий) *нокр.* Eskiden kadınların giydiği pullu şarka.

Tüplenke (Түпләнкә) [*рус.*] *тара,* Kürk manto.

Tüşbav (Түшбай) *к.-уф.* Erkek önlüğü.

Tüşëltërëk (Түшелтерек) *тара., тер., төм., Tüslëk (Түшлек)* *минз., мам., тер., брб.д.* Ortaya gümüş veya altın akçeler dizip, kenarına pullar koyularak yapılan, göğüse takılan kadın süs eşyası.

Tüştiy (Түшти) *бөре.* Kadın giyiminden bir parça: Elbise altına giyilen göğüslük.

Ufaykı (Уфайкы) [*рус. фуфайка*] *трх.* Bluz.

Uқасақақ (Уқачачақ) *каз.ар.-қри., Uқасеқек (Уқачәчәк)* лмб., хвл., кузн. Alın hizasında, beyaz kendirden dokunan baş örtüsünün altından bağlanan sırmalı püskül.

Ulğa (Улға) *төр.* Küpe.

Undıy (Ундый) *тара.* Kürk çizme.

Uravl'añ (Ураул'аң) *тбл.* Bir tür çorap – çizme içine giyilir.

Utısma: Utısma Yağa (Утысма Йаға) *төр.* Dik duran yaka.

Uyıklı-Çiyıklı (Уйықлы-Чийықлы) *клм., Uyıklı (Уйықлы)* *яғиш., клм.* Kenar süslü.

Uyımtıq (Уйымтық) *баст.* Yaka deliği.

Uyuvlı (Уйулы) *яғиш., тара.* Kenar süslü, konçlu ayakkabı.

Übel (Үбәл) [*рус.* вуаль] *мам.* Beyaz, desenli, pamuk şal.

Ükçe: Ükçe Beyleş (Үкчә Бәйләш) *төм.* Şalın ortasındaki desen.

Ünets (Үнәц) *тбл.* Gömlek yakası.

Üñärläk I (Үңерлек) *төр., Üñgër (Үңгер)* *нрл., Üñër (Үңер)* *туб.-ирт.д.* Gömlek yakası.

Üşäldërek (Үшелдерек) *м.-кар.* Erkek önlüğü.

Ütëk (Үтек) *клм.* Uzun konçlu çizme, bot.

Üzhalat (Үзхалат) *карс.* Sabahlık.

Üzöv (Үзү) *тмн.* Gömleğin yaka kısmı.

Val'n'ıka (Вал'н'ыка) [*рус.* валенок] *тмн., Val'nik (Вал'ник)* *кузн., карс., әстр., Val'ni' (Вал'ни')* *кас.* Keçe çizme.

Variga, Varik (Варига, Варик) [*рус.* varega] *тмн., лмб., кузн., хвл., срг., мэл., чир., Verige (Вәригә)* *баст.* Eldiven.

Vel (Вәл) [*рус.* вуаль] *тмн., лмб., баст., Wel (Wәл)* *минз., стрл., кргл., бгрс., баст.* Örne şal.

Verik (Вәрик) [*рус.* varega] *әстр.* Eldiven.

Vindërka, Vindërke' (Виндерка, Виндиркә') *әстр.* Potin.

Vratnik (Вратник) [*рус.* воротник] *тмн., чир., хвл.* Kınım şeklindeki yaka.

Yabındzıq (Йабындзық) *брб.д.* Duvak.

Yabıntsıq (Йабынцық) *тбл.* Örtü, duvak.

Yafsarlı: Yafsarlı Köylek (Йафсарлы Көйләк) *сазм.* Kınımlı elbise.

Yağa II (Йаға) *перм., злт., әстр., Yaga II (Йага)* *миш.д.* Yaka, elbise yakası.

Yağı III (Йағы) *брб.д.* İçi dışı kürkten dikilen palto.

Yaқа (Йақа) *перм., эчк., кргл.* Kıyafet yakası.

Yaқabaş (Йақабаш) *минз.* Yakaya takılan zincirli süs eşyası.

Yaқatöp (Йақатөп) *перм.* Yaka, elbise yakası.

Yalan II: Yalan Külmek (Йалан Күлмәк) *кузн., хвл.* Sadece gömlekli halde.

Yamavçıq, Yamatskıuv, Yamatskı, Yamaşkı (Йамаучық, Йамацку, Йамацкы, Йамачкы) *брб.д.* Yamalık, parça kumaş.

Yarırtma (Йапыртма) *перм.* Elbise astarı.

Yapkıts II (Йапқыц) *брб.д.* Kızların elbiselerine süs olarak koyulan fırır.

Yarmaş (Йапмач) *твр., Yarma III (Йапма)* *твр.* Kızların elbiselerine süs olarak koyulan fırır.

Yarmalık (Йапмалық) *тбл., Yarma IV (Йапма)* *себ.* Yamalık, parça kumaş.

Yastın (Йастын) *тара.* Eskiden: geniş paça – pantolon hakkında.

Yehte (Йәхтә) *саз.я., Yekte (Йәктә)* *төм., тбл.* Ceket ve etekten oluşan kadın giyimi, döpyes.

Yekte (Йәктә) *тбл.* Cüppe gibi uzun ve bol kesimli kıyafet.

Yelgen (Йелгән) *тбл.* Fırır.

Yelgennë (Йелгәнне) *тбл.* Fırırılı.

Yelke II (Йелкә) *яушт.* Elbise astarı.

Yeltkepaу (Йелткәпау) *төм.* Palto askısı.

Yentsë I (Йенце) *тбл., сазл., Yinçe (Йинчә)* *брб.д.* İnci, gerdanlık.

Yen (Йең) *сазл.* Elbisenin omuzdan bileğe veya dirseğe kadar olan kol kısmı.

Yertërtëk (Йәптәртәк) *төм.* Kız çocuklarının elbiselerine dikilen fırır.

Yeshëm (Йешем) *брб.д., Yışım (Йышым)* *тбл., твр., тара., төм., брб.д., саз.я.* Çorap.

Yeyëlme (Йәйелмә) *брб.д.* Kız çocuklarının elbisesine dikilen fırır.

Yırın I (Йырын) *тмн.* Örmе şal.

Yırmats (Йырмац) *тара.* Pantolonun bel kısmı.

Yıyırma (Йыйырма) *тбл.* Çorabın düşmemesi için ayağa giyilen elastik bantlar.

Yilbërdek (Йилбердәк) *тнк.* Kadın giyimini süslemek için ortası delikli, parlak, küçük altın veya gümüş akçe.

Yoboç (Йобоч) *мәл.* İplik ucu, kenevir elyafından yapılan iplik.

Yoron (Йорон) *тем.* Kumaş parçası.

Yuıwırmalı (Йуырымалы) *брб.д.* Kıvrımlı, katlamalı giyim.

Yüfhe (Йүфхә) *саз.я.* Etek.

Zapın (Запын) [*рус. запон*] *перм., Zapun I (Запун)* *злт., бгрс., карс., чпр., тл.-крш., мәл., лмб., кузн., хвл., срг., м.-кар., тм., перм., кргл.* Gömlek üstüne giyilen koruyucu kıyafet, önlük.

Zëlpë (Зелпе) *каз.ар., т.я., кмишл., Dëlpë (Делпе)* *минз.* Rus kızı küpesi.

Zer (Зәр) *кузн., мәл., т.я., каз.ар.* Bele bağlanan geniş bel kemeri, kayış.

Zıbın (Зыбын) [*рус.] миш. д., злз., баст.* Eskiden özellikle köylülerin giydiği kalın ve kaba dokumadan dikilmiş üst giyimi.

Zırın (Зыпын) [zar.] *çst.*, *каз.ар.*, *әстр.* Eskiden özellikle köylülerin giydiği kalın ve kaba dokumadan dikilmiş üst giyimi.

Zır I (Зыр) *м.-кар.* Bir şeyin üzerine konulan çizgi, süs, desen.

Zimalı: Zimalı Qul Bavi (Зималы Qул Бавы) *бөре.* Altın veya gümüş akçeler ile süslenen bilezik.

Zimbél (Зимбел) [zor.] *әстр.* Kamıştan örülen çanta.

Zipun (Зипун) [рус. запон] *злт.* Erkek önlüğü.

Ziyaf (Зийаф) [zar.] *çst.* Bezek, süs, nakış.

Ziyek II (Зийәк) *каз.ар.*, *нрл.* Kadınların kıyafetlerine tutturulan kurdele.

Zözök (Зөзөк) *каз.ар.-қриш.* Yüzük.

Sonuç

Tatar Türkçesi diyalektlerinde yer alan *giyim*, *kuşam* bilgisini karşılayan sözleri tespit etmek amacı ile bugün Tatar Türkçesi diyalektlerinin en geniş kapsamlı sözlüğü olan *Tatar Têlênêñ Zur Dialêktologik Süzlêğê* (Tatar Türkçesinin Büyük Diyalektoloji Sözlüğü) isimli çalışma taranarak toplam 1240 söz tespit edilmiş, bu sözlerin 904 tanesi madde başı olarak değerlendirilmiştir. Sözlerin çoğunluğunun Türkçeye ait olduğu görülmüş; bu sözler içerisinde 124 Rusça, 31 Arapça, 14 Farsça; 5 Ugor, 1 Mari ve 1 tane de Udmurt dillerine ait alıntı söze rastlanmıştır.

Dildeki söz varlığı; toplumun sosyo-kültürel, ekonomik, dinî vb. unsurlarının dildeki yansıması olarak değerlendirilmektedir. Milli kültürün somut örneği olmaları yönüyle son derece önem arz eden söz varlığı çalışmaları gerek bu sözlerin gelecek nesillere aktarımı gerekse çeşitli bilimsel araştırmalara katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Tatar Türkçesi diyalektlerinin *giyim*, *kuşam* bilgisine ait isimlendirmeler yönünden zengin bir söz varlığına sahip olması ekonomik iyileşmeler ve toplumun gelişen estetik anlayışının bir yansıması olarak değerlendirilebileceği gibi ticari ilişkiler neticesinde oluşan kültürel etkileşimlere de örnek teşkil etmektedir. Bütün toplumlarda olduğu gibi Tatar Türklerinin giyiminde de coğrafya ve iklim koşulları önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Başlangıçta korunma gereksiniminden doğan giyim kuşam eşyaları zaman içerisinde ekonomik durumun elverdiği ölçüde, insanların kendi zevk ve estetik anlayışları çerçevesinde değişim göstermiş; insanoğlu tamamlamış olduğu temel gereksinimini çeşitli aksesuarlar ile süslemiş ve çeşitlendirmiştir. Aksesuar ve süs eşyaları, özellikle kadın giyiminde ön plana çıkmaktadır. Ekonominin ve estetik zevklerin gelişimi, kadın giyiminde aksesuarlar ile kendisini gösterirken erkek giyiminde kumaş çeşitliliği ile kendisini göstermektedir. Tüm bu gelişim ve değişimlerin dildeki görünümü aynı zamanda dilin ifade edebilme yeteneğini yansıtmaları bakımından da önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Borhanova, H. B., Mahmutova, L. T. ve Sadiykova Z. R. vd. (1969). *Tatar Tělněň Dialěktologik Süzlěğě*. Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- Çetin, Çulpan Zaripova (2008). "Kazan Tatarlarında Giyim Kuşam Kültürü". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, I/2: 72-82.
- Çetinkaya, Ülkü (2010). "Osmanlı Dönemi Kadın Süs Malzemelerinin Divan Şiirine Yansımaları." *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Güz 13: 61-89.
- Gökçe, Hülya (2023). "Kazan Tatar Ağızlarında Giyim Kuşam Adları." *Karadeniz Araştırmaları*, XX/79, 701-740.
- Karaağaç, Günay (1998). "Türkçenin Komşu Dillere Verdiği Giyim Kuşam Kültürüyle İlgili Kelimeler." *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5: 361-387
- Kuru, Songül ve Paksoy, Candan (2008). "Anadolu'da Ayakkabı ve Cumhuriyet Dönemi Ayakkabı Kültürü." *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, ICA-NAS Bildiriler II*, 821-836.
- Ostroumov, Nikolai Petrovich (1892). *Tatarsko-russkiy slovar'*. Kazan.
- Öner, Mustafa (2009). *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sezer Arıç, Ayten (2006). "Türklerde Kıyafetin Kısa Tarihi". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 22, 64-65-66: 141-60.
- Suslova, S. V. (2024). Narodnaya Odejda. İshakov, D. M. (Ed.), *Etnografiya Tatarskogo Naroda*. Kazan: Magarif.
- TS, *Türkçe Sözlük*, (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TTAS, *Tatar Tělněň Anlatmalı Süzlěğě*, I-VI Tom, (2015-2021). Kazan: Tatarstan Rës-publikası Fenner Akademiyesë G. İbrahimov İšemendegë Těl, Edebiyat hem Sengat İnstitutı.
- Zekiye, M. Z., Minnullin, K. M. ve Şeyhiyeva, F. R. vd. (2009). *Tatar Tělněň Zur Dialěktologik Süzlěğě*. Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.

Ek: Kısaltmalar Dizini

- басм.: Bastan Diyalikti
байк.: Baykıbaş Diyalikti
бзрп.: Bogrıslan Diyalikti
бэр.: Berengi Diyalikti
блт.: Baltaç Alt Diyalikti (Kazan Ardı Diyalikti)
бөре.: Böri Diyalikti
бпрб.д.: Baraba Diyalikti
блз.: Bolgograd Diyalikti
зар.: Arapça

злз.: Nokrat Diyaletinin Glazov Bölgesi
дөб.: Döbyaz Alt Diyaletti (Kazan Ardı Diyaletti)
әжә.: Eci Köyü Diyaletti
әстр.: Esterhan Diyaletti
злт.: Zlatovst Diyaletti
к.т.: Kama Önü Alt Diyaletti (Tav Yagı Diyaletti)
к.-уф.: Krasnovfim Diyaletti
каз.ар.: Kazan Ardı Diyalet Grubu
каз.ар.-кри.: Kazan Ardı Kreşinleri Diyaletti
карс.: Karsun Diyaletti
кас.: Kasıym Diyaletti
клд.: Kalda Köyü Diyaletti
клм.: Kalmak Alt Diyaletti
кмиш.: Kamışlı Diyaletti
кргл.: Kargalı Diyaletti
кри.: Kreşin Diyaletleri
кузн.: Kuznětsk Diyaletti
күрши.: Tatarşçino (Kürşi) Diyaletti
лмб.: Lembre Diyaletti
лиш.: Layış Alt Diyaletti (Kazan Ardı Diyaletti)
м.-кар.: Mordva Karatay Diyaletti
мам.: Mamadış Alt Diyaletti (Kazan Ardı Diyaletti)
мари.: Mari Dili
мәл.: Melekes Diyaletti
минз.: Minzele Diyaletti
миш.д.: Mişer Diyaletti
нгб.-кри.: Nagaybek Diyaletti
нокр.: Nokrat Diyaletti
нрл.: Norlat Alt Diyaletti (Tav Yagı Diyaletti)
перм.: Perm Diyaletti
рус.: Rusça
саз.я.: Saz Yagı Alt Diyaletti
себ.: Sibirya Diyaletleri
т.кам.-кри.: Tüben Kama Kreşinleri Diyaletti
т.я.: Tav Yagı Diyalet Grubu
т.я.-кри.: Tav Yagı Kreşinleri Diyaletti
тара.: Tara Alt Diyaletti
тбл.: Tobol Alt Diyaletti
тевр.: Tevriz Alt Diyaletti
тмн.: Temnikov Diyaletti
том.д.: Tom Diyaletti
төм.: Tömen Diyaletti

тпк.: Tepekey Diyalakti
тпрбс.: Turbaslı Diyalakti
тпрх.: Tarhan Alt Diyalakti (Tav Yagı Diyalakti)
тыб.-урт.д.: Tobol  rtiş Alt Diyalakti
тыб.-урт.д.: Tobol  rtiş Diyalakti
узор.: Fin-Ugor Dilleri
удм.: Udmurt a
фарс.: Farsça
хвл.: Hvalın Diyalakti
чст.:  stay Diyalakti
чст.-кри.:  stay Kreşinleri Diyalakti
чпр.:  preli Diyalakti
ипрл.: şarlık Diyalakti
эчк.: E ken Diyalakti
яушт.: Yevişte- at Alt Diyalakti

Çalışmanın yazarı/yazarları “COPE-Dergi Editörleri  in Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama  lkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmişlerdir:

Etik Kurul Belgesi: Bu  alışma  in etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Finansman: Bu  alışma  in herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teşekkür: Yazar tarafından çalışmayla ilgili herhangi bir destek veya teşekkür beyanında bulunulmamıştır.

 ıkar  atışması Beyanı: Bu çalışmanın araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar  atışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu makale, yazar tarafından Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda, Doç. Dr. Ahmet Turan TÜRK danışmanlığında hazırlanmakta olan *Tatar Türkçesi Diyalaktlerinin Tematik Söz Varlığı* başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmanın tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgment: No statement of support or acknowledgement was made by the author regarding the study.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this study.

Author’s Note: This article is derived from the doctoral thesis entitled *Thematic Vocabulary of Tatar Turkish Dialects* prepared by the author at Çanakkale Onsekiz Mart University, Graduate School, Department of Turkish Language and Literature, under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Ahmet Turan TÜRK.

Author Contributions: All sections of this study have been prepared by a single author.